

Б055, 186-172

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 11 ЛІСТАПАД 1955

ЯК СКАЗАЛІ

Словы А. БАЧЫЛЫ

Музыка Ю. СЕМЯНЯКІ

Мерна, весела

Як ска-за-лі, што да нас лётчыкі за-я-вяц-ца, дык хут.

чэй стаў бегчы час, ста-лі менш мы бавіц-ца. Здага дац-ца тут змаг-

-ла і без па-ма-гатых я, - думка ў кож-на-е бы-ла: мо-жа не жа-на-ты.

1-3. 2. Дзе-ж тут // -ся.

Як казалі, што да нас
Лётчыкі заявяцца,
Дык хутчэй стаў бегчы час,
Сталі менш мы бавіцца.
Здагадацца-ж тут змагла
І без памагатых я, —
Думка ў кожнае была:
Можа не жанатыя!
Дзе-ж тут сэрцу устаяць!
І ўжо гэтак сталася,
Што й сама назаўтра я
У новае прыбралася...
Вылятае на залёт...
Хоць пад ветрам косіцца,
Але нізка самалёт
Ля мяне праносіцца.

Я на лётчыка таго
Глянула — сумелася,
І не ведаю з чаго
Уся зачырванелася.
Памахала ўслед рукой,
Як даўно знаёмаму,
Адала я свой спакой
Хлопцу невядомаму.
І цяпер ужо дваім
Нам чужацца нечага —
Мы ў калгасным клубе з ім
Стрэліся ўжо вечарам.
І прызнанне ў добры час,
Мусіць, гаварылася,
Бо ў пачуццях мы якраз
І не памыліліся.

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

№ 11

ГОД ВЫДАННЯ
ТРЫЦАЦЬ ПЕРШЫ

ЛІСТАПАД 1955

ПРОЛЕТАРЫ! УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

Шмат юнакоў і дзяўчат вучыцца ў Баранавіцкім тэхнічным вучылішчы № 6, якое рыхтуе радыётэхнікаў МТС, электратэхнікаў па сельскай электрыфікацыі і радыёфікацыі. На здымку: выпускніца вучылішча комсамолка Мар'я Скаўронская за ра-
монтам селенавага выпраміцеля. Фото П. Нікіціна.

Б. 1979

НАША вучыльная СПРАВА

АГУЛЬНАЮ справай сям'і і школы ў нашай краіне з'яўляецца выхаванне актыўных будаўнікоў куністычнага грамадства.

Вельмі важная якасць савецкага чалавека — высокая, свядомая дысцыплінаванасць. Дзе-б савецкі чалавек ні працаваў, чым-бы ні займаўся, ён павінен быць высока дысцыплінаваным.

Асаблівае значэнне мае дысцыпліна ў школьнай справе. Калі ў школе не будзе свядомай дысцыпліны і парадку, не будзе поспехаў у вучэбнай і выхаваўчай рабоце.

Але наша школа дабіваецца не толькі знешняга парадку, знешняй арганізаванасці вучняў. Яна патрабуе сапраўды свядомай, соцыялістычнай дысцыпліны.

Асноўныя нормы дысцыпліны сфармуляваны ў правілах для вучняў. У правілах вызначаюцца вучэбныя абавязкі, паводзіны вучняў на ўроку, адносіны да настаўнікаў.

Вучні савецкай школы павінны слухаць бацькоў, дапамагаць ім у быту, уважліва адносіцца да старых, да маленькіх дзяцей, да слабых і хворых, выконваць рад санітарна-гігіенічных патрабаванняў. Вучні абавязаны берагчы школьную маёмасць, уласныя рэчы і рэчы сваіх таварышаў; быць ветлівымі са старэйшымі, скромнымі ў школе, на вуліцы і ў грамадскіх месцах, даражыць гонарам школы і класа, як сваім уласным.

Такім чынам правілы для вучняў, фармулюючы дзяржаўныя патрабаванні, з'яўляюцца важнейшым дакументам, які вызначае змест школьнай дысцыпліны.

Нашы дзеці думаюць аб будучай прафесіі, мараць стаць вучонымі, артыстамі, пісьменнікамі, лётчыкамі, трактарыстамі, рабочымі. Большасць маладых людзей, закончыўшы школу, ідзе працаваць на фабрыкі, заводы, у калгасы, у саўгасы. Ужо ў школе яны павінны ўсвядоміць, што без дысцыплінаванасці з іх могуць выйсці толькі гультаі і балатуны.

Бацькі вельмі цікавяцца метадамі выхавання дысцыпліны ў сям'і. Часта пытаюць педагогаў: «Як дапамагчы вучню добра вучыцца?», «Як выклікаць у дзіцяці жаданне быць ахайным?», «Якім чынам выхоўваць культурныя звычкі?», «Як змагацца з грубасцю ў адносінах да старэйшых?». Педагогі па-

вінны дапамагчы бацькам правільна вырашыць гэтыя пытанні.

Нажаль, сувязь са школай, сумесная работа бацькоў з настаўнікамі і піонерважатымі не заўсёды правільна ажыццяўляецца. Многія бацькі прыходзяць у школу толькі па спецыяльнаму выкліку, не наведваюць бацькоўскіх сходаў, не прыходзяць за парадамі да настаўніка, не цікавяцца паводзінамі сваіх дзяцей у школе.

Вучань шостага класа адной са школ рэспублікі часта прапускаў заняткі, перашкаджаў настаўнікам весці ўрокі, на заўвагі адказваў грубасцю, не выконваў хатніх заданняў, дрэнна вучыўся. Бацька яго пасля шматразовых напамінаванняў прышоў у школу, выслухаў прэтэнзіі педагогаў і заявіў: «Гэта праўда, што мой сын цяжка паддаецца выхаванню. Але на тое вы і педагогі, каб выхоўваць. Я — інжынер. У маёй рабоце таксама шмат цяжкасцей, але я іх сам перамагаю».

Такія бацькі забываюць, што выхаванне дзяцей — справа вялікай дзяржаўнай важнасці, што ніхто не вызваляе бацькоў ад гэтага абавязку, як-бы яны ні былі заняты.

Школьнік, бачачы, што тата і мама не цікавяцца яго паспяховасцю, не заглядаюць у дзённік, не сочаць за выкананнем хатніх заданняў, зусім перастае вучыцца. Хваляванне бацькоў пачынаецца толькі ў канцы года, калі іх дзіця атрымае экзамены на восень або застанецца на другі год.

Настаўнік упартай працай дабіваецца, каб вучань захоўваў рэжым дня, бярог падручнікі, кнігі, клаў іх на пэўнае месца. Аднак бацькі часам не толькі не дапамагаюць замацаваць крапатлівую працу настаўніка, але даюць вучню іншыя даручэнні, тым самым зрываючы яго рэжым дня.

У часопісе «Семья и школа» № 3 за 1955 год тав. Волікава расказвае, якіх вынікаў дабіўся яе сын, правільна выконваючы рэжым дня: «Старшакласнікі часта скардзяцца, што ў іх не хапае часу. Наш сын — вучань дзевятага класа — добра вучыцца, паспявае выканаць грамадскія даручэнні, сістэматычна дапамагае двумтром адстаючым таварышам, наведвае фізкультурны гурток і хор, чытае мастацкую і навукова-папулярную літаратуру, захапляецца шахматамі, і на ўсё хапае часу».

Часам бацькі неабдуманымі словам зніжаюць у вачах дзяцей аўтарытэт настаўніка, не ўяўляючы сабе, як гэта шкодзіць выхаванню. Вучань атрымаў дрэнную адзнаку па гісторыі і заўвагу аб парушэнні дысцыпліны. Маці гаворыць: «Не хвалойся, сыноч, ад Аляксандры Іванаўны ўсяго можна чакаць. Яна добрая толькі да любімчыкаў». «Суцешаны» сын пачынае горш вучыцца і грубіяніць педагогу.

Аўтарытэт настаўніка трэба ўсяляк аберагаць. Калі ў бацькоў узнікае сумненне ў правільнасці падыходу настаўніка да іх сына ці дачкі,

У г. Лідзе Гродзенскай вобласці адкрылася музычная школа. 75 дзяцей рабочых і служачых навукаюцца ў класах скрыпкі, баяна, домры, фартэпіяно. У хуткім часе тут будуць выкладацца спецыяльныя выкладчыцкі калектывы ўкамплектаваны з выпускнікоў-выдатнікаў Магілёўскага музычнага вучылішча імя Рымскага-Корсакава. На здымку: вучаніца класа домры-мандаліны Лілія Літвінава.

Фото Г. Ткачэнкі.

то трэба аб гэтым пагутарыць з настаўнікам, дырэктарам школы або на бацькоўскім сходзе.

Вельмі важна ўстанавіць у сям'і пэўныя нормы паводзін. Дзеці павінны павяжаць старэйшых і быць ветлівымі. Гэтаму дапамагае асабісты прыклад бацькоў. Калі бацькі з'яўляюцца прыкладам ветлівасці і культуры, дзеці не будуць грубіяніць.

Вучні павінны своєчасова і акуратна выконваць вучэбныя заданні. Абавязак бацькоў — паклапаціцца аб гэтым. Але, каб не нарабіць памылак, трэба абавязкова параіцца з настаўнікам. Ні ў якім разе нельга выконваць работу за вучня. Гэта не толькі не выхоўвае ў дзяцей працоўных навыкаў, а, наадварот, — выклікае лясасць думкі, пасіўнасць, бязволле, баялівасць, бездапаможнасць. Акрамя таго, гэта ўводзіць у зман педагогаў. У вучня выканана заданне, а ў класе ён нічога не можа зрабіць самастойна.

Дапамога бацькоў павінна выклікаць у дзяцей любоў да працы, умёне самастойна выконваць хатнія заданні. А для гэтага бацькі павінны стварыць школьніку найлепшыя ўмовы ў сям'і, наладзіць жытую сувязь і неадступны бацькоўскі кантроль за паспяховасцю і паводзінамі дзіцяці ў школе.

Сёлета школы пачалі працаваць па новых вучэбных планах і праграмах. У малодшых класах уведзены ўрокі працы; у 5—6 класах — практычныя заняткі ў школьных майстэрнях; у 5—10 класах — практыкум па сельскай гаспадарцы, машыназнаўству і электратэхніцы. Гэтыя змены зроблены ў інтарэсах лепшага ажыццяўлення політэхнічнага навучання.

Прывучаць дзяцей да працы абавязаны таксама і бацькі дома. Дзеці павінны пасільна дапамагаць у хатняй рабоце, самі прыбіраць пасцель, паправіць адзенне, навесці парадак у пакоі або ў сваім кутку, дапамагаць маці па гаспадарцы. Людзі, якія пагарджаюць працай, не могуць быць поўнацэннымі членамі нашага грамадства.

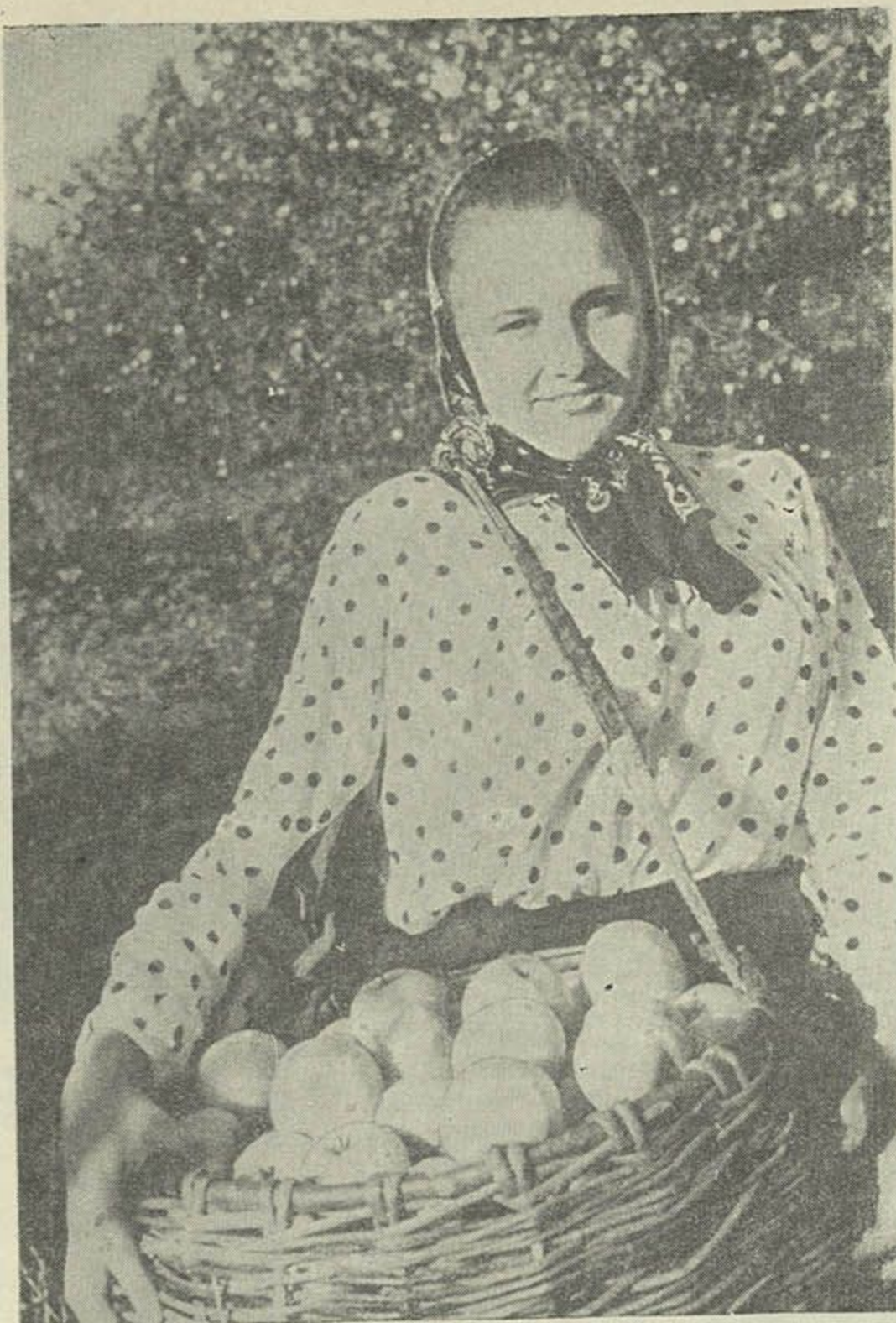
Чаго варта заява вучаніцы 10-га класа Ф. 4-й Мінскай школы: «Мне мама забараняе чысціць бульбу, мыць пасуду таму, што псуецца манікюр і грубеюць рукі»? Такія разважанні сведчаць аб ненармальным выхаванні ў сям'і.

Педагогі ў школе і бацькі дома абавязаны праяўляць да дзяцей разумную і паслядоўную патрабавальнасць. Бывае так, што дзіця выконвае патрабаванні аднаго з бацькоў і не выконвае патрабаванняў другога. Гэта часта залежыць ад аўтарытэту кожнага з бацькоў. Але бывае і так, што ў адных і тых-жа бацькоў растуць дзеці паслухмяныя і непаслухмяныя. Гэта залежыць ад тону, якім прад'яўляюцца патрабаванні. Патрабаванне павінна ставіцца так, каб самі дзеці разумелі, што яго трэба выканаць. Нельга адступаць ад сваіх патрабаванняў або забываць аб іх, бо гэта падрывае аўтарытэт выхавальніка ў вачах дзяцей.

Вельмі важна, каб ва ўсіх членаў сям'і была поўная ўзгодненасць у паслядоўнасці патрабаванняў. Бывае, што бацька строгі, настойліва прывучае дзяцей да парадку, а маці ці бабуля ў адсутнасці бацькі спагадліва адносяцца да таго, што дзеці раскідаюць рэчы, парушаюць рэжым, грубіяняць. Дзеці пачынаюць трымаць сябе дваіста: пры бацьку — дысцыплінаваны, без яго нікога не слухаюць, буяняць.

Вялікае значэнне мае прыклад саміх бацькоў. Часта бацькі не заўважаюць, што праява грубасці адзін да другога падрывае ў вачах дзяцей аўтарытэт старэйшых, дае ім повад таксама грубіяніць.

Аднойчы бацька скардзіўся класнаму кіраўніку на тое, што сын не павяжае маці, грубіяніць ёй, і здзіўляўся, адкуль гэта бярэцца. Аказалася, што сам бацька груба абыходзіўся з маці ў прысутнасці сына, але не задумаўся над тым, што сын можа яго пераімаць.

У сельгасарцелі імя Калініна Рагачоўскага раёна налічваецца 90 гектараў фруктовага саду. У гэтым годзе плошча саду будзе павялічана яшчэ на 10 гектараў за кошт пасадкі маладых дрэў. Ад рэалізацыі фруктаў калгас у гэтым годзе атрымаў прыбытку больш 400 тысяч рублёў.

У настрычніку ў сувязі са стагоддзем з дня нараджэння вялікага пераўтваральніка прыроды І. В. Мічурына калгаснікі арцелі імя Калініна звярнуліся з заклікам да ўсіх калгаснікаў, рабочых і служачых МТС і саўгасаў расшырыць пасадку садоў.

Гэты зварот знайшоў гарачы водгук з боку калгаснікаў рэспублікі. ЦК КПБ ухваліў ініцыятыву калінінцаў і аб'явіў трохтыднёвік па пасадцы садоў.

На здымку: калгасніца Валянціна Марозава за зборам яблыкаў.

Фото І. Шышко.

Школа шмат працуе з вучнямі, якія парушаюць дысцыпліну і цяжка паддаюцца выхаванню. Яна мае права ўжываць строгія меры пакарання, аж да выключэння са школы. Калі вучань, канчаючы сярэдняю школу, не мае выдатнай адзнакі па паводзінах, педагогічны совет не дапускае яго да экзаменаў і не выдае атэстата сталасці. У мінулым годзе Мінская сярэдняя школа № 42 вымушана была не дапусціць да экзаменаў на атэстат сталасці некалькіх вучняў 3-за дрэннай дысцыпліны.

Бацькі павінны ведаць аб гэтым і разам са школай не дапускаць падобных з'яў.

Выхаванне дзяцей — вялікая адказная справа, гэта павінен разумець кожны з бацькоў.

Д. БАРШЧЭУСКАЯ,

начальнік вучэбна-метадычнага аддзела
Упраўлення школ Міністэрства асветы БССР.

На здымку: адна з лепшых свінарак соўгаса Марыя Шурыгіна

ПЛІСА — адна з тых непрыкметных рачулак, якую не заўсёды знойдзеш на карце, але якіх шмат на беларускай зямлі. Цячэ Пліса па палях і лугах, па ўрочышчах: пакручастая, мелкаводная, з пясчаным дном. Зранку да вечара плешчуцца ў ёй незлічоныя чароды гусей і качак, а на адхонных берагах, нягледзячы на восень, сядзяць хлапчукі з вудамі, падпільноўваючы платву, чырвонапёрку, а то і фарэль.

Калі глядзець на рачулку ад станцыі Жодзіна, то на процілеглым яе беразе відаць дамы, воданпорную вежу, доўгія аборы — гэта і ёсць соўгас «Зарэчка».

Яшчэ нядаўна палі соўгаса падыходзілі амаль упрытык да чыгункі, але за апошнія пяць год тут узнялася магутная раённая электрастанцыя, вырастановы пасёлак гарадскога тыпу з тратуарамі і клёнамі на шырокіх, але пакуль што вельмі кароткіх вуліцах. Пасылаючы сваю энергію за дзесяткі кілометраў у гарады і сёлы, электрастанцыя мімаходам закранула і зусім змяніла аблічча Зарэчка. Яркі ззяюць лямпачкі ў дамах соўгасных рабочых, гараць у аборах, у майстэрні. Некаторыя цяжкія ра-

боты ў соўгасе ўжо выконваюцца з дапамогай электрычнасці. Яна круціць станкі, коранерэзкі, доіць кароў, падае ваду, чаго раней не было і ў паміне.

Ідзем шырокім соўгасным дваром да мастка, дзе Пліса, зрабіўшы калена, перасякае двор і плыве ў лясок. Новая брукаваная шаша цягнецца да самага мастка. Ляжаць кучы пяску, каменю, з якімі вадаюцца мясцовыя будаўнікі дарог.

Падыходзім да вежы і доўгіх абораў.

— Вось тут мы і працуем, — адчыняючы дзверы прасторнага хлява, гаворыць Тацяна Сахончык, перадавая даярка соўгаса.

Справа і злева — стойлы, вымашчаныя дошкамі, усыпаны свежым пілавіннем. Над кармушкамі цягнуцца металічныя трубы з частымі кранікамі — прыметай электрадаільных устаноў. Для кожнай кармушкі — аўтапаілка.

Тацяна Васільеўна, грукаючы засаўкамі, шырока расчыняе дзверы. Чорна-стракатая красуні суцэльнай плыню ўвальваюцца ў памяшканне. Каровы вярнуліся з пагуляні, на якую выганяюць іх штодня ў адзін і той самы час. Чорныя з белымі плямамі, яны вельмі падобны адна на адну. З першага погляду здаецца, што іх наогул немагчыма адрозніць. Але даяркі і даглядчыкі жывёлы беспамылкова называюць па мянушцы, і няхай паспрабуе якая-небудзь заняць не сваё стойла — адразу заўважаць.

Адзеўшы халаты, тут і там забегалі даяркі. Кожная за кароткі час абавязана падаць трынаццаць кароў. Калі-б даць рукамі, гэтая работа заняла-б каля двух гадзін. Але малочная ферма механізавана: тут ужо даўно ўжываецца электрычная, або, як яе тут называюць, — механічная дойка.

Адна з даярак уключае рубільнік. Загуў маленькі электраматорчык. У трубы пацягнулася паветра. Тацяна Васільеўна ўжо ўключыла свой апарат, павярнула кранік у трубе і, скрыжаваўшы на грудзях рукі, спакойна сочыць за тым, каб вядро не перапоўнілася малаком.

Насупраць, гэтак-жа ўпэўнена, разважліва дзейнічае сяброўка Тацяны Васільеўны — Валя Кішкурна, маладая поўная жанчына, надзіва лёгка ў рухах. Кішкурна, як і Сахончык, працуе ў соўгасе некалькі год. Яна паспяхова выконвае свае абавязкі, старанна даглядае жывёлу. Жыццёвыя шляхі даярак-сябровак вельмі падобныя. Абедзве страцілі мужоў на фронце. Пасля вайны сталі работніцамі соўгаса. Тры гады вечарамі сядзелі за адным сталом — вучыліся на агра-тэхнічных курсах. Сёлетняй вясною паспяхова скончылі вучэнне і сталі майстрамі сельскай гаспадаркі. У соўгасе пакуль што няма даярак, якія маглі-б з імі пацягацца.

У пачатку кастрычніка Сахончык ужо надала ад кожнай з замацаваных за ёю кароў па 5 823 кг малака, а Кішкурна — па 5 579 кг. Іх імёны не сходзяць з Дошкі гонару. Слава перадавых даярак грыміць не толькі ў соўгасе, але і далёка за яго межамі.

Ледзь толькі даяркі напоўнілі некалькі бідонаў сырадоём, як каля іх пачала завіхацца бойкая шэравокая дзяўчына ў белым халаце. Гэта Паліна Зайцава, якая загадвае малочнай прадукцыяй. Яна адчыняе дзверы свайго невялікага чыстага пакойчыку і ўключае сепаратар. З правага жалабка сепаратара цячэ густая бурштыновая вадкасць — смятанка, а праз левы, больш шырокі жолаб, свішча адпрацаванае малако. Адыходам ад перагонкі малака ў соўгасе адкормліваюць цялят, парасят.

Мерна, без супыну гудзе сепаратар, падганяе работніц: за ім толькі паспявай! Не паспееш азірнуцца, як бідоны ўжо поўныя. Паліна Зайцава працуе спрытна, хутка. Не спускаючы вока з сепаратара, яна ў той-жа час робіць аналіз. Ёй здаецца, што ў адыходах залішняе тлустасць.

А ў даярак ужо новыя клопаты. Яны рыхтуюць для кароў кукурузную страву. Шуміць электрычная

рэзка, грукочуць па драўляным насціле цялежкі, поўныя сакавітага свежага корму.

Даяркі паміж сабою спаборнічаюць. Даўно хоча параўнацца з сяброўкамі Тацяна Гурынова. Яе працоўныя паказчыкі ўсё ўзрастаюць, але не спяць і сяброўкі. На Сахончык і Кішкурна раўняюцца многія, ды нікому з даярак яшчэ не ўдалося іх абагнаць.

Праходзім у другое, нядаўна пабудаванае каменнае памяшканне. Тут размешчаны каровы з першым целем. Такія-ж чорна-пярэстыя, як і іх маці, стаяць у стойлах маладыя каровы — будучыя рэкардысткі. У куце за загарадкай, пафарбаванай у белы бальнічны колер, — яшчэ не ўзмацнелыя нованароджаныя цяляты. Некаторым ужо больш чатырох — пяці дзён, і ветурач соўгаса Грыбкова распарадзілася зрабіць ім прафілактычныя прышчэпкі. Увесь калектыў соўгаса ўпарта і настойліва змагаецца за павелічэнне пагалоўя, каб у бліжэйшыя гады паводле

перспектыўнага плана колькасць жывёлы, асабліва дойных кароў, падвоілася. Каб удойнасць павысілася да 5 800 кг малака ад кожнай каровы.

... У адным з куткоў соўгаснай сядзібы стаяць наводшыбе домікі з бярэня са своеасаблівымі тэраскамі. Гэта — летняе жыллё свінаматок, дзе яны знаходзяцца да глыбокай восені. У соўгасе больш 1 500 галоў свіней. Метрах у дваццаці ад домаў — паветка з рознымі прыбудовамі. Тут кормяць свіней. Свінарка Мар'я Сярко называе гэтае месца сталовай. Вось яна атрымала з кормакухні прыгатаваную для свінаматок страву і старанна, паводле нормы, раскладае яе па карытах. Раптам яна гучна кліча сваіх пад апеку на абед. Тлустыя свінаматкі трушком накіроўваюцца ў «сталовую». Мар'я Нікалаеўна, называючы кожную па імені, частуе іх гатаванаю бульбай, густа пасыпанай аўсянай мукой.

Дваццаць пяць год працуе на свінаферме Мар'я Сярко. За гэты час яна выгадавала тысячы парасят, дала краіне дзесяткі тон свініны. Летась дзякуючы нястомнай рабоце яна атрымала ад кожнай свінаматкі па дваццаць парасят.

— Сёлета павінна быць болей, — заяўляе свінарка. — На дзевятнаццаць свінаматок ужо выгавана па дзевятнаццаць парасят. Але-ж дзесяць яшчэ не апарасіліся. З дня на дзень чакаю...

Расчынліся дзверы аднаго з драўляных домаў. Вялізная свінн буйнай белай пароды па мянушцы «Чараўніца» толькі што прывяла другі раз за год дванаццаць парасят. Старанна даглядае Мар'я Нікалаеўна нованароджаных: поіць, корміць, чысціць, клапаціліва мяняе падсцілку.

— А гэта мая рэкардыстка, — паказваючы на другую свінаматку, гаворыць свінарка. Матка «Герань», таксама белай буйнай пароды, сапраўды пабіла рэкорд: дала за год дваццаць шэсць парасят.

Залатыя рукі ў Мар'і Нікалаеўны Сярко. Некалькі год узапар трымае яна першынство ў сацыялістычным спаборніцтве па догляду свіней. Гэтая працаві-

Лепшая даярка соўгаса «Зарэчча» (Смалявіцкі раён Мінскай вобласці) Валянціна Кішкурна. За 12 месяцаў яна надала ад 12 кароў па 5 579 кг малака.

тая савецкая жанчына не лічыцца ні з якімі ўласнымі невыгодамі, перамагае ўсе цяжкасці. У дні, калі чакаецца апарос, не спіць ночамі, устае цямяюся і — на свінарнік.

Свінарка з захапленнем расказвае пра сваю натхнёную работу. Яе светлыя вочы, акаймаваныя праменьнямі зморшчынак, ззяюць, а з-пад хусткі выбіваецца да часу пасівеўшая пасмачка валасоў...

Як і многія свінаркі соўгаса, свінарка Сярко матэрыяльна добра забяспечана. І гарод свой мае, і хатнюю птушку. Аб узраўнаванні яе жыцця можна меркаваць і па заробатнай плаце. У верасні яна атрымала 1 300 рублёў.

Сярод работніц соўгаса няма працавітых жанчын, якія настойліва змагаюцца за павелічэнне прадуктаў сельскай гаспадаркі. Далёка разнеслася слава аб свінарцы Шурыгінай, аб ветэрынарным урачу Грыбковай.

З года ў год ідзе ўгару гаспадарка соўгаса. Летась на кожныя сто гектараў ворыва тут здабыта па 92,6 ц

свініны, а сёлета чакаецца па 112. Пагалоўе жывёлы і птушкі расце разам з укараненнем механізацыі, якая з года ў год палігчы працу рабочых.

... Сутунее. Над пасёлкам успыхваюць агні. Гэтай парою многія працаўнікі соўгаса ўжо вярнуліся з работы. Зараз яны слухаюць радыё, чытаюць газеты, кнігі.

З хвіліну стаім на ўзгорку, не ў сілах адарваць вачэй, і думаем:

«Вось яно якое — «Зарэчча»!»

Смалявіцкі раён.

Аляксандр ЛАЗНЯВЫ

Старшы ветурач соўгаса камуністка Галіна Грыбкова за работай у лабараторыі соўгаса.

Даярка Надзея Алейнікіна падрыхтоўвае корм каровам.

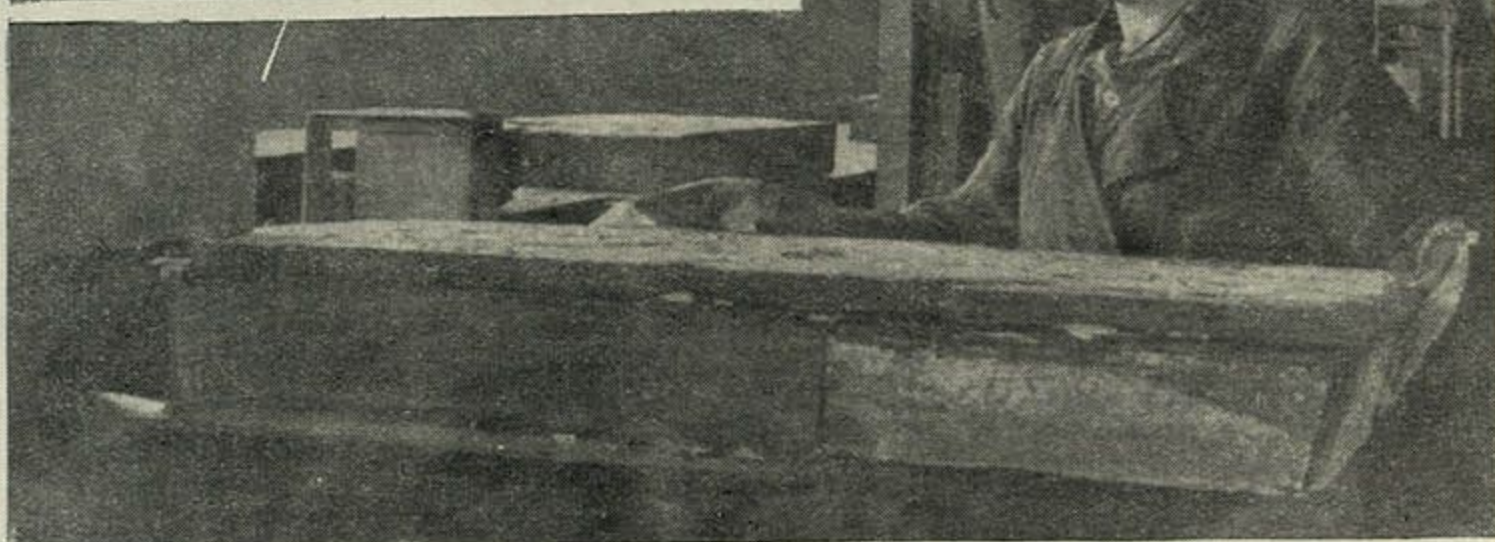
Фото П. Нікіціна.

ТАМ, ДЗЕ ВАРЫЦЦА ШКЛО

На Гомельскім шклозаводзе, упершыню ў Савецкім Саюзе, уступае ў строй аўтаматычная ўстаноўка па вытворчасці пенашкла. На здымку: начальнік змены Паліна Маёрава (злева) і аператар Ганна Якуненкава за пультам.

Соф'я Красільнікова за акантоўнай пенашкла. Дзённую норму выконвае на 175—200 прац.

ЦУДА адбываецца ўвачавідкі: з залатога «пекла», дзе тэмпература дасягае $+1250^{\circ}$, хударлявы хлапец доўгай металічнай трубкой дастае іскрыстую залатую «грушу». Ледзь улоўнымі рухамі ён выроўнівае яе, надае правільную форму і перадае таварышу — майстру. Той падстаўляе «грушу» пад пыскі паветранага пульверызатара — і падобна таму, як з маленькай мыльнай бурбалкі вырастае велізарны мыльны пазыр, невялічкі залаты шарык раздзьмуваецца ў вялікі празрысты шар, які, здаецца, толькі падунь — узнімецца і паляціць да столі цэха.

Тады майстар гэткім-жа няўлоўна-дакладным рухам націскае нагой на рычаг і на нейкі момант «запратвае» залаты пазыр у фармовачную скрынку. Яшчэ момант — і са скрынкі вылітае вялікая шкляная банка, ружовая і бліскучая, самая звычайная банка, якой так зручна карыстацца ў гаспадарцы!

Уся гэтая «гісторыя» цудоўнага нараджэння шкляной банкі цягнецца не больш 2 хвілін.

Але гэта ніякае не цуда. Гэта адзін толькі момант з таго, як робіцца шкло. Тое шкло, якое мы часам так бесклапотна б'ем і амаль ніколі не задумваемся, адкуль яно ўзялося, як яго зрабілі для нас.

* * *

Да Касцюкоўкі з Гомеля можна ехаць цягніком, можна і аўтобусам. І ў першым, і ў другім выпадку дарога туды ідзе праз соўгасны сад. Калі едзеш там восенню і сядзіш каля акна вагона, то жоўтыя спелыя антонаўкі так і цягнуцца табе насустрач. І здаецца, каб не зачыненныя вокны, — бяры, ірві іх, пахучыя, сакаўныя...

Канчаецца сад — і неўзабаве пачынаецца тэрыторыя і рабочы пасёлак

Гомельскага шклозавода імя Сталіна. Гэта цэлы гарадок, карпусы якога патанаюць у зеляніне і ствараюць уражанне маляўнічай вясёлай мясціны.

Тут, на гэтым заводзе, і нарадзілася тая банка, з якой і пачалося наша апавяданне.

Але што такое звычайная, непрыкметная (вядомая людзям тысячы год назад) банка з цэха «шырэпажыву» ў параўнанні з тымі вырабамі, якія па праву можна назваць апошнім словам шкловарэння?

Калектыў Гомельскага шклозавода імя Сталіна ўвесь час працуе над асваеннем новых відаў прадукцыі. Вынікам творчых пошукаў і знаходак калектыву з'явілася тое, што на заводзе ўзнікла неабходнасць будаваць новыя трубныя цэх. Уводу яго ў эксплуатацыю чакаюць тут з дня на дзень.

Ён будзе выпускаць тэрмастойкія бясшчолакавыя шкляныя трубы. Недалёка той час, калі па гэтых трубах пацякуць цэлыя малочныя рэкі... Карысць іх у харчовай прамысловасці, асабліва ў мяса-малочнай, цяжка будзе пераацаніць.

Некалькі год назад на заводзе пачалі таксама вырабляць пенашкло. Гэта — порыстыя, вельмі падобныя на губку, брускі. Яны гука- і цепланепранікальныя. А калі да гэтага яшчэ дадаць, што яны вельмі трывалыя, то лёгка ўявіць сабе значэнне пенашкла ў будаўніцтве.

У жніўні гэтага года на заводзе ўпершыню (і першую ў Савецкім Саюзе) распалілі і асвойваюць печ новай канструкцыі. Ад ранейшых печаў яна адрозніваецца сваім варачным басейнам, які намнога большы.

Таксама для таго, каб паскорыць выпуск пенашкла, калектывам завода праектуецца замяніць тунельную печ аўтаматычнай устаноўкай. Гэта адкрывае перад заводам вельмі шырокую вытворчую перспектыву.

На заводзе праведзены цэлы шэраг тэхнічных удасканаленняў і рэканструкцый. Над гэтым нямала папрацавалі інжынеры завода Залізняк, Мельнік, Юдзін, Каваленка.

У мэтах павелічэння выпуску ліставага шкла і паляпшэння яго якасці каранным чынам рэканструюваны ванныя печы. Пераабсталяваны таксама

машыны вертыкальнага выцягвання шкла. Шырыня шкляной «ленты» на іх расшырылася ад 1,6 да 3 метраў. Зараз завод арганізаваў масавы выпуск вітрыннага шкла.

У шкловараў ёсць прымаўка: «Умела падрыхтаваная шыхта — гэта напалову ўжо зваранае шкло»...

А што такое шыхта? Дзе яе рыхтуюць? І чаму такая адказнасць на яе ўскладаецца?

Пра ўсё гэта даведваемся пасля знаёмства з тэхнарукам Людмілай Аляксандраўнай Яфімавай — намеснікам начальніка састаўнога цэха — вопытным, умелым работнікам.

Людміла Аляксандраўна павінна працаваць у начную змену, і таму першае наша знаёмства адбываецца ў яе на кватэры.

Па тым, як абстаўлена кватэра, можна, бадай заўсёды беспамылкова, меркаваць аб густах і нахільнасцях гаспадара.

У пакоі Людмілы Аляксандраўны ёсць усё неабходнае і зусім няма нічога лішняга, непатрэбнага.

На сценах некалькі ўдалых рэпрадукцый з карцін выдатных рускіх майстроў-жывапісцаў. Прыемнае ўражанне пакідаюць таксама ўдала зробленыя вышыўкі «красом»: нацюрморт, зімовы пейзаж, насуплены бусел на буслянцы на адной чырвонай назе...

Прыцягвае ўвагу кніжная паліца. Тут падобраны лепшыя творы рускай і заходнееўрапейскай мастацкай літаратуры. Тут-жа некалькі тамоў спецыяльнай літаратуры, а таксама тоўсты даведнік па фотасправе. Значыць, Людміла Аляксандраўна аматар яшчэ і ў гэтай галіне... На крэсле каля стала — падручнікі.

Людміла Аляксандраўна і яе маці — валжанкі (з горада Вольска Саратаўскай вобласці). Аб гэтым можна меркаваць па іх круглай окаючай (у маці больш, у дачкі менш прыкметна) гаворцы і шчырай рускай гасціннасці.

У Людмілы Аляксандраўны добры мастацкі густ і шырокія рознастайныя веды ў жывапісе, літаратуры, мастацтве...

Сказаць папраўдзе, гэта крыху здзіўляе. Я толькі што вярнулася з завода, з састаўнога цэха, дзе працуе Людміла Аляксандраўна, была сярод грукату машын і пылу — сярод той непазбежнай вытворчай «прозы», без якой немагчыма ні адно прадпрыемства. І ў мяне чамусьці ўзнікла сумненне, ці не выпадкова часам трапіла яна сюды, ці задавальняе яе праца.

Аднак гэтыя сумненні расейваюцца па меры нашага набліжэння да асноўнай тэмы, якая прывяла мяне да Людмілы Аляксандраўны. Не, яна не скардзіцца на свой лёс. Яна дасканала ведае сваю справу і, каб павысіць яшчэ свае веды, рыхтуецца паступіць завочна ў інстытут.

Упершыню прыйшла на завод Людміла Аляксандраўна пасля заканчэння індустрыяльнага тэхнікума ў 1944 годзе — тады, калі, уласна кажучы, нія-

кага завода не было. Ён ляжаў у руінах, і яго трэба было аднаўляць.

Толькі ў чэрвені 1945 года пачаў завод сваю работу, толькі тады была пущана першая шкляная лента. Людмілу Аляксандраўну дырэкцыя назначыла начальнікам змены газагенератарнай станцыі. Праз два гады, калі на заводзе была ўведзена другая печ, яе перавялі ў машынна-ванны цэх. Тут яна працавала каля шасці год, аж да пяцьдзяці трэцяга года, пакуль зноў не спатрэбілася паслаць яе на ўмацаванне састаўнога цэха...

Састаўны цэх, як кажуць, — аснова асноўнага завода. Тут рыхтуюцца шыхта — аднародная, падрыхтаваная па строга заданаму рэцэпту сумесь, з якой варыцца шкло.

У склад шыхты ўваходзіць прамыты, высушаны і прасеяны пясок, даламіт, мел, тэхнічная сода, каалін, сульфат.

Усё гэта, прайшоўшы ў састаўным цэху пэўную апрацоўку, дазіруецца паводле рэцэптаў, падрыхтаваных лабараторыяй завода, потым перамяшваецца і падаецца ў бункеры, якія і адвозяць шыхту ў ванныя печы.

Шклозавод — прадпрыемства галоўным чынам «мужчынскае». Жанчын тут менш, чым на іншых заводах. І раней сюды ішлі работніцы з невялікай граматай. У апошнія гады малюнак пачаў змяняцца. У мінулым годзе на вагавую пляцоўку (дзе разважваецца састаўныя кампаненты шыхты) прыйшлі дзяўчаты — дзесяцікласніцы Люся Груздова і Ніна Клімава. Працуюць абедзве ў комсамольска-маладзёжнай змене і месячныя нормы выконваюць на сто і больш працэнтаў. У верасні абедзве выканалі норму на 150 працэнтаў.

Добра працуе ў састаўным цэху братачыца Клаўдзія Выхадцава, якая прыйшла на завод яшчэ да вайны. Добрую якасць пры састаўленні шыхты даюць Галіна Канавалава і Еўдакія Іваш-

кова. Іх норма выпрацоўкі за верасень месяц таксама 150 працэнтаў.

У канцы трэцяга квартала састаўны цэх завода быў прэтэндэнтам на заводскі пераходны сцяг. Паказчыкі перацягнулі лічбу сто. У верасні план быў выкананы на 106,2 працэнта. Добрымі былі і якасныя паказчыкі. Не дацягнулі толькі па чысціні ў цэху — сцяг застаўся за газагенератарнай станцыяй.

Усё гэта расказвае ў сябе дома, а потым з усім гэтым знаёміць нас у сваім цэху Людміла Аляксандраўна Яфімава. Яна ганарыцца сваім цэхам, сваім заводам.

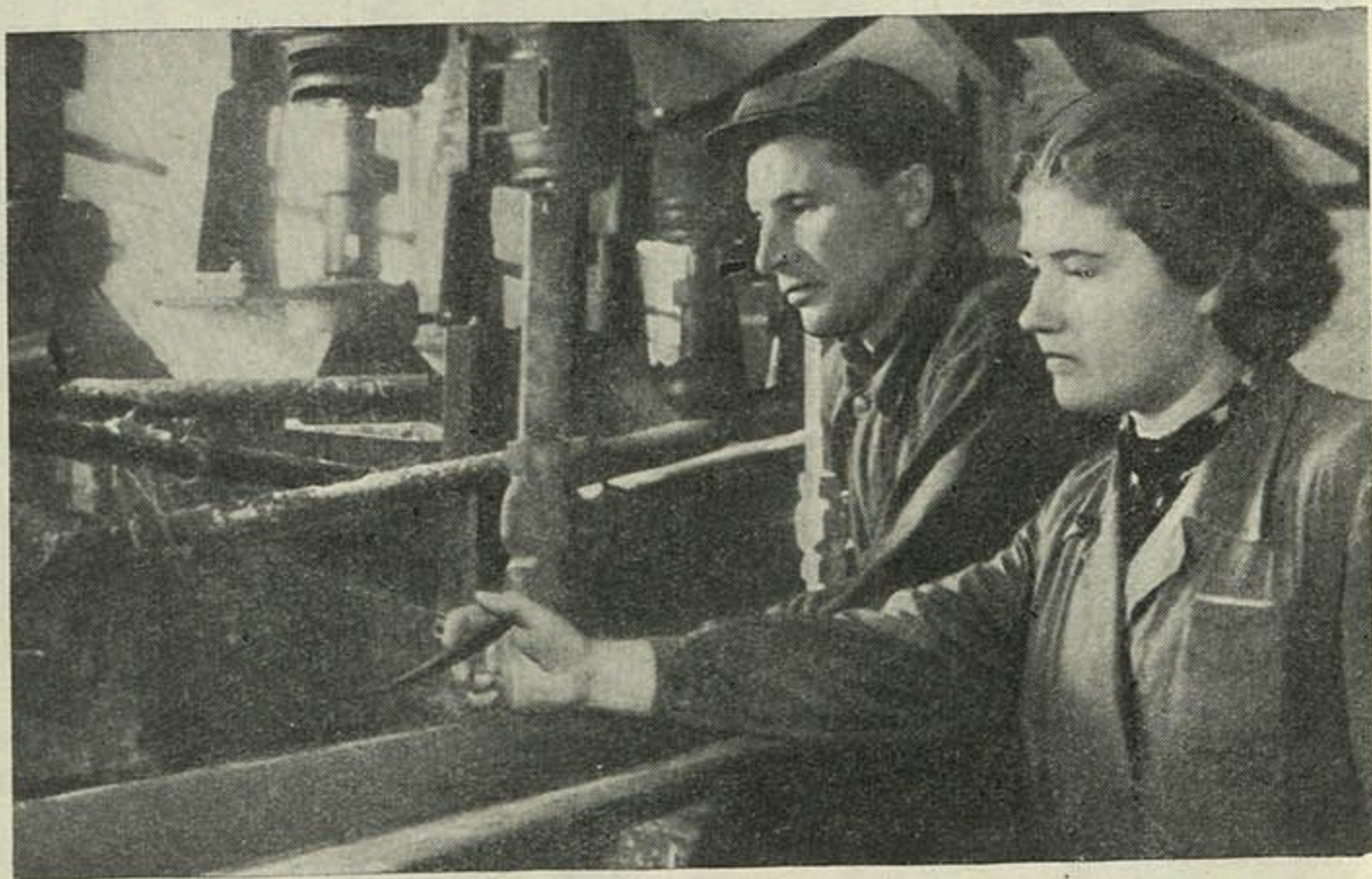
— У нас калі ўжо што задумалі, усё ўверх нагамі перавернем, а зробім. Яшчэ калі я працавала ў машынна-ванным цэху, прывезлі нам шырокую двухметровую машыну. Аразу нічога не выходзіла: не цягне ленту, і хоць ты памры. Атрымліваецца бой — ды і усё тут... Усё-ж дабіліся свайго. Зараз на трохметровой машыне працуем — і нічога, «зацуглялі» і яе...

Ліпеньскі Пленум ЦК КПСС звярнуў асаблівую ўвагу на далейшае павышэнне прадукцыйнасці працы. У шостае пяцігоддзе на шклозаводзе імя Сталіна намечаецца павысіць прадукцыйнасць працы супроць дасягнутых паказчыкаў 1955 года на 70 працэнтаў. Гэтаму будзе садзейнічаць укараненне новай тэхнікі і перадавой тэхналогіі.

Зараз калектыў завода ахоплены незвычайным творчым уздымам: усе цэхі ўключыліся ў соцыялістычнае спаборніцтва ў гонар XX з'езду КПСС. Кіпіць работа! Толькі паспявай спраўляцца!

... Яшчэ раз праходзім па ўсіх цэхах завода, стараемся ўнікнуць у нялёгкую складаную працу шкловараў. І становіцца бяспрэчным адно: дзе-б ні працаваў чалавек, што-б ні рабіў — малое ці вялікае — сваёй работай, сваёй справай чалавек красіць месца.

Алена ВАСІЛЕВІЧ

Намеснік начальніка цэха Людміла Яфімава і флататар Сямён Ісачэнка назіраюць за прамыўкай пяску.

У ЗАВОДСКАЙ СЯМ'І

РАНИЦАЙ пачынаюць пераклічку гудкі. Са станцыі даносяцца кароткія, рэзкія свіскі паравозаў. Да іх далучаецца працяглы покліч фабрык і заводаў. Ажывае Орша. Па вуліцах, у перадсвятальнай імгле спяшаюць рабочыя да сваіх станкоў.

Людская плынь расцякаецца ў напрамку ільнокамбіната, станкабудаўнічага завода, дэпо.

У прахадной завода швейных машын увесь час бразгочуць дзверы, прапускаючы рабочых.

...Ліцейны цэх заліты яркім святлом. Чалавек, які ўпершыню трапіў сюды, не адразу зловіць рытм работы: побач з формамі, дзе адліваюцца дэталі швейных машын, хаатычна стаяць шкіды нейкіх механізмаў, узняліся ўгору металічныя канструкцыі, якія нагадваюць вялізныя выцяжныя трубы... Тут нараджаецца цэх з навейшай тэхнікай. І падрыхтоўка сумесі, і фармоўка, і заліўка чыгуну — усё будзе механізавана. А пакуль што адначасна з мантажом у цэху рыхтуюць дэталі.

Новага чалавека здзіўляе ўсё ў ліцейным. Калі Зіна пераступіла яго парог, яна з жахам падумала: «Хіба магчыма тут працаваць?». Прыглядаючыся да фармоўшчыц, што схіліліся над ліццём, разглядаючы земляробак, што ачышчалі пароду, Зіна міжволі параўнала цэх са школай. Успомніўся светлы, утульны клас, чыстата, таварышы, сяброўкі А гэты вялікі корпус, поўны нязвычных шумаў і зусім незнаёмых людзей, выклікаў жаданне хутчэй адсюль выбрацца.

Наталля Кірык заўважыла хваляванне дзяўчыны. — Што, няўтульна ў нас? — спытала яна голасам, у якім адчувалася сардэчнасць, цяпло.

— Не, нічога, — адказала Зіна Сапліна, каб не пакрыўдзіць работніцу.

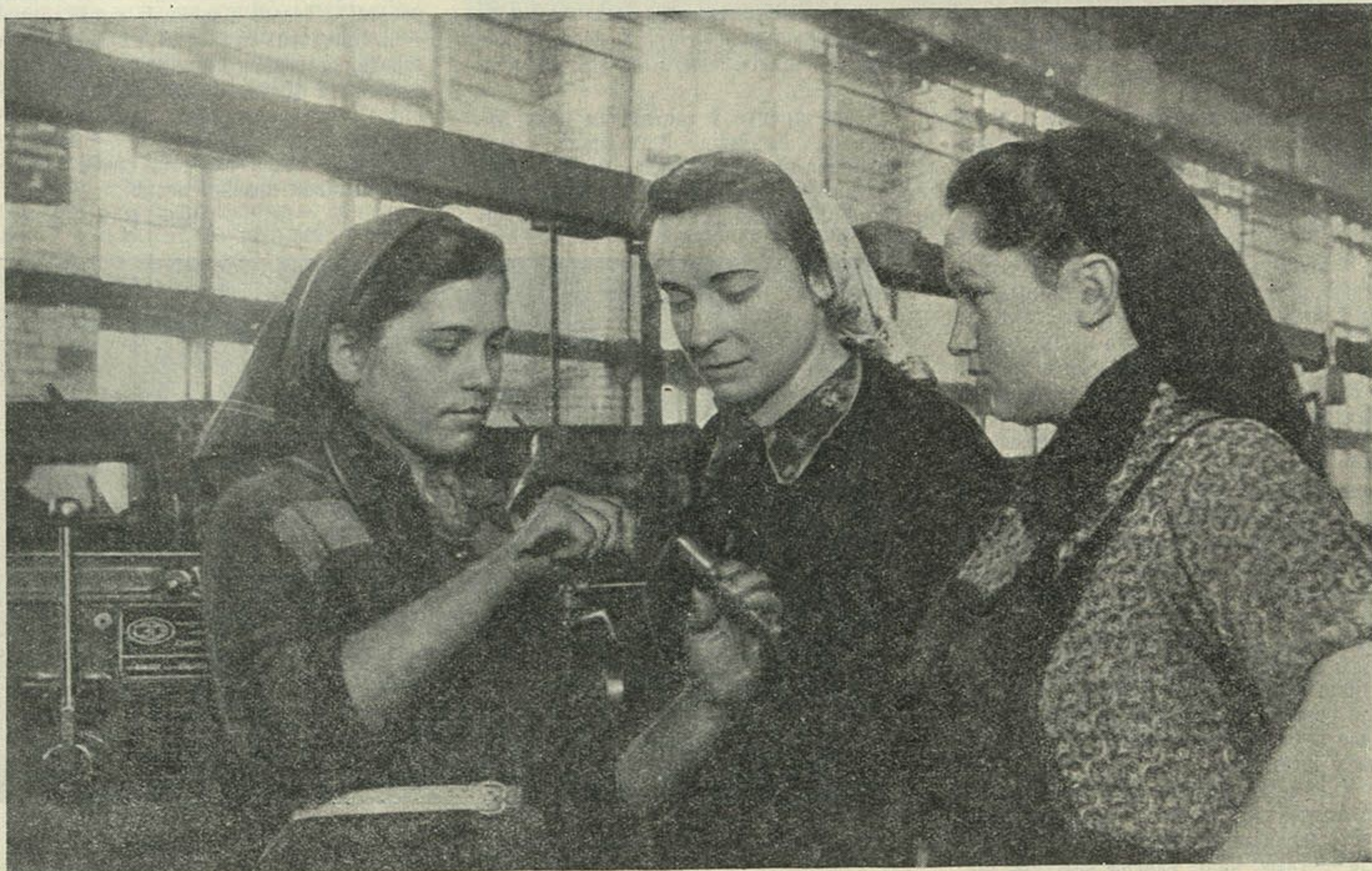
— І сапраўды дрэнна! Вось праз поўгода-год наш цэх будзе, як цацка.

Работніца здолела так абмаляваць будучыню цэха, што Зіна адкінула ўсе свае сумненні і засталася тут працаваць. Наталля Кірык — брыгадзір земляробак — узялася навучыць Зіну правільна рыхтаваць сумесь для фармоўкі. Не прайшло і двух месяцаў, як Сапліна дагнала спрактыкаваных работніц у выкананні плана.

Уваходзячы ў цэх, Зіна вітаецца з сяброўкамі. Вось Соф'я Чарвякова з напарніцай Верай Шчапляцовай. Абедзве працуюць тут з першых дзён стварэння завода, абедзве выконваюць ужо план 1960 года! Зіна, як і ўсе ў цэху, паважае гэтых работніц. Яны з'явіліся запяваламі соцыялістычнага

Многія з юнакоў і дзяўчат, скончыўшы дзесяцігодку, прыйшлі працаваць на Гомельскі завод сельгасмашын. Пад кіраўніцтвам спрактыкаваных майстроў яны атрымалі спецыяльнасці токараў, слесараў, фрэзероўшчыкаў. Добра асвоіла спецыяльнасць токара і Ларыса Зайцава. Калі ў цэх прыйшло новае папайненне, майстар участка даручыў ёй навучаць трох дзесяцікласніц. На здымку: Ларыса Зайцава (злева) са сваімі вучаніцамі Нінай Якушавай і Любай Матвеенкай.

Фото П. Нікіціна.

спаборніцтва ў гонар XX з'езду партыі. Ужо трэці месяц цэх трымае пераходны чырвоны сцяг завода. Маладыя работніцы бяруць прыклад з гэтых «ветэранаў» працы.

... Маруся Селіванава другі год на заводзе. Як і Зіна, яна прышла сюды з атэстатам сталасці. Вучыцца на фармоўшчыцу пачала ў Мар'і Лазняк.

Колькі раз Маруся заставалася адна пасля змены, стараючыся «набіць» руку на фармоўцы новых дэталей. Нарэшце свайго дабілася: супроць прозвішча Селіванавай Мар'і з кожным тыднем расла лічба выпрацоўкі. І цяпер пра яе з павагай гавораць:

— Маруся за месяц дае больш трохсот дэталей звыш плана!

Заслужыць павагу рабочых не лёгка. Мала быць таварыскай, ветлівай са старэйшымі. Трэба ў працы паказаць старанне і кемнасць.

Калі Каця Іявец прышла ў першы механічны, яе настаўніца — токар Зінаіда Яленская — абышла разам з ёю складанейшыя станкі. Каця ўбачыла мантаж высокавытворных агрэгатаў (цэх толькі што перайшоў у новае, прасторнае памяшканне). Разглядала, якія дэталі рыхтуе цэх. Зінаіда Іванаўна паказала ёй дэталю, над якой павінна была працаваць Каця.

Спакойная, скромная дзяўчына з комсамольскім значком на грудзях прышлася па душы Зінаідзе Іванаўне, і яна з цікавасцю адкрывала перад Кацяй усе «сакрэты» механічнай апрацоўкі дэталей.

Праз два месяцы навучання Каця атрымала станок побач са станком сваёй настаўніцы. Ад перадавога токара цэха яна пераняла ўсё добрае. Задойга да пачатку змены Каця рыхтуе рабочае месца, кожную аперацыю выконвае спакойна. На апрацоўцы кор-

пуса галоўкі швейнай машыны асвоіла сем аперацый: зачыстку і праверку ліцця, свідраванне, падрэзку ступіцы і інш. Пры вялікай дакладнасці рухаў яна многія аперацыі выконвае з мінімальнай затратай часу.

Прымаючы ад Каці апрацаваныя дэталі, прыёмшчыца гаворыць:

— Маладзец, Кацяша! Сёння зноў звыш нормы дала сорок дэталей, значыць, заданне выканалася ўдвая!

У гэты-ж цэх нядаўна паступіла і Зіна Ярковіч. Тут ёй вельмі дапамаглі веды, набытыя ў сярэдняй школе. Толькі пару дзён прыглядалася да фрэзероўшчыцы, а потым сама за станок стала. Першыя дні, як заўсёды бывае, не спраўлялася з нормай, а цяпер дае сто працэнтаў. Поспех яна перажывае па-свойму: яе цэх спаборнічае з ліцейным, і ёй сорам было цягнуць назад калектыў, а зараз яна гаворыць сяброўкам:

— Як прыемна адчуваць, што добрасумленна выконваеш свой абавязак.

Больш ста юнакоў і дзяўчат пасля заканчэння дзесяцігодкі ўліліся ў дружную заводскую сям'ю. Усе яны ўсведамляюць вялікую адказнасць за гонар завода, усе ведаюць, што ў спаборніцтве ў гонар XX з'езду партыі калектыў завода абавязаны закончыць гадавую праграму да 19 снежня, даць звыш плана 1 100 швейных машын і шмат запасных частак да трактараў.

Працуючы з натхненнем, авалодваючы рознымі спецыяльнасцямі, маладыя рабочыя рыхтуюць дастойны падарунак маці-Радзіме.

Н. СЯРГЕЕВА.

У ГОНАР XX З'ЕЗДУ ПАРТЫІ

КАЛІ праходзіш зараз па цэхах нашага завода, бачыш мноства плакатаў, лозунгаў. Яны заклікаюць датэрмінова выканаць дзяржаўны план, даць больш прадукцыі. «Што ты зрабіў сёння па датэрмінаваму выкананню плана ў гонар XX з'езду партыі?» — пытае адзін плакат. «Рабочы, памятай — калі ўсе рабочыя цэха перавыканаюць прадукцыйнасць працы на адзін працэнт, цэх дасць у год дадаткова 250 матацыклаў». «Шырэй спаборніцтва!» — заклікаюць другія.

Гэтыя плакаты я бачу штодзённа і думаю: як многа можна зрабіць, калі кожны рабочы будзе добра працаваць. Наш мотазборачны цэх па-сапраўднаму ўключыўся ў сацыялістычнае спаборніцтва. Мы абавязаліся выканаць вытворчую праграму датэрмінова, даць за чацвёрты квартал 640 матацыклаў звыш плана, знізіць сабекошт прадукцыі на адзін працэнт.

Такое абавязацельства пад сілу нашаму калектыву, бо зборшчыкі, слесары, цэнтраўшчыкі — словам, усе мы няспынна павышаем сваю кваліфікацыю ў гуртках тэхні-

муму, удасканалваем майстэрства.

Я сама працую тры гады цэнтраўшчыцай колаў для матацыкла. Штодзень трэба апрацаваць 42 колы, а я здаю па 65, часам — па 70 колаў. Добра працуюць і Маруся Кеда, Лена Корсак. На чырвонай дошцы часта можна ўбачыць перадавікоў цэха — Марусю Лапатчанку, Ганну Каспяровіч, Нікалая Вітчынкін. Яны значна перавыконваюць нормы.

Наш цэх спаборнічае з маторным і экіпажным. Выклікалі мы іх не выпадкова: бывае, што яны нясвоечасова здаюць сваю прадукцыю ў зборачны. Мы і вырашылі падцягнуць іх, прымусяць сур'ёзна падумаць аб плане. Бо не толькі нашы цэхі, а і ўвесь завод ўключыўся ў сацыялістычнае спаборніцтва ў гонар XX з'езду партыі. Мотавелазавод абавязаны закон-

Уключыўшыся ў сацыялістычнае спаборніцтва ў гонар XX з'езду КПСС, зборшчыца Мінскага мотавелазавода комсамолка Мар'я Лапатчанка (справа) выконвае норму на 170—200 прац. Уверсе — лепшыя работніцы мотазборачнага цэха Зінаіда Запольская (злева) і Алена Корсак выконваюць норму на 160—180 прац. Фото В. Дагаева.

чыць гадавы план да 24 снежня. Абавязак кожнага рабочага — выканаць абяцанне, данае Радзіме, парадаваць яе новымі працоўнымі подзвігамі, дастойна сустрэць XX з'езд партыі.

Зінаіда ЗАПОЛЬСКАЯ

г. Мінск

ВЯЛІКІ ПАЭТ Польшчы

(Да стагоддзя з дня смерці
Адама Міцкевіча)

СЕЛЕТА 26 лістапада спаўняецца сто год з дня смерці Адама Міцкевіча. Гэтую дату разам з польскім народам урачыста адзначае ўвесь савецкі народ.

У гісторыю польскай і сусветнай літаратуры Міцкевіч увайшоў як пісьменнік, які магутны свой талент прысвяціў беззаветнаму служэнню роднаму народу і ўсяму чалавечству.

Адам Міцкевіч нарадзіўся ў 1798 годзе пад Навагрудкам у сям'і малазаможнага шляхціча. Дзяцінства і першыя юнацкія гады будучага паэта прайшлі ў Навагрудку, у жывых і непасрэдных зносінах з беларускім народам, з яго багатай вусна-паэтычнай культурай.

З 1815 па 1819 год Міцкевіч вучыцца ў Віленскім універсітэце, пасля чаго на працягу раду год працуе настаўнікам у Ковенскай гімназіі. У віленска-ковенскі перыяд свайго жыцця ён актыўна ўдзельнічае ў дзейнасці створанай ім патэмнай палітычнай студэнцкай арганізацыі, названай «Таварыствам філаматаў», і з галавой аддаецца творчай рабоце. Увосень 1823 г. яго арыштоўваюць царскія жандары ў сувязі з працам філаматаў і праз год высылаюць у адміністрацыйным парадку ў цэнтральную частку Расіі.

У гэты перыяд свядомасць Міцкевіча ўзнімаецца да велізарных творчых абагульненняў. Паэт бачыць вакол сябе разгорнутае і актыўнае наступленне новых грамадскіх сіл на стары свет. Усёй сваёй істотай геніяльнага паэта ён адчувае, што яго эпоха — гэта эпоха грандыёзных рэвалюцыйных пераваротаў, змен і зрухаў.

Грунтуючыся на невычарпальнай скарбніцы вусна-паэтычнай творчасці беларускага і польскага народаў, Міцкевіч узнімаецца ў сваіх творах да дасканаласці, з велізарнай сілай уражання малюе няскерны

Дуб, пад якім паводле падання Адам Міцкевіч пісаў паэму «Гражына». (Любчанскі раён).

ныя пакуты працоўнага народа ва ўмовах прыгоннага ладу і незвычайнае хараство яго ўнутранага свету.

Прыпомнім прыгонную дзяўчыну Кшысю з паэмы «Рыб-

ка». Шчыра і глыбока пакахала яна свайго пана, паверыўшы ў яго прытворныя пачуцці, і нарадзіла дзіця, а ён жаніцца на багатай. Даведзеная да распачы, зня-

Дом-музей Адама Міцкевіча ў Навагрудку Гродзенскай вобласці.

важаная і адзінокая, няшчасная дзяўчына замест таго, каб змагацца, канчае самагубствам.

Ужо ў характары душэўных пакут Кшысі адчуваецца, што ў яе незвычайна глыбокая, чыстая і далікатная натура. Яшчэ больш захапляе нас гэты вобраз, калі пісьменнік, скарыстаўшы матывы народных паданняў, ператварае яе ў русалку і прымушае карміць грудзмі сваё галоднае дзіця, якое прыносіць на бераг рэчкі верны слуга. Тут ён ярка малюе пачуцці маці, дае зразумець, наколькі шчаслівай магла-б быць тапельніца, каб не вераломная здрада каханага. Кшыся ляжыць на дне рэчкі, чуе покліч слугі і плач дзіцяці, але не можа падняцца, бо яе цела засыпана пяском і пакрыта травой. Зрабіўшы над сабой намаганне, яна ператвараецца ў рыбку, затым набывае сваё чалавечае аблічча і поўная пераможнай матчынай радасці выходзіць на бераг.

Не менш прывабны, але ў іншым плане, вобраз Світазанкі. Дзяўчына бязмежна любіць родны горад і, калі на яго нападаюць ворагі, ахвяруе за яго жыццём.

Маладога Міцкевіча заўсёды прыцягвала тэма гераічнай барацьбы за нацыянальную незалежнасць радзімы, і лепшым яе ўвасабленнем з'явілася паэма «Гражына». Аўтар спявае гімн такой любові да роднага народа, для якой няма перашкод у свеце.

Увосень 1824 года Міцкевіч прыязджае ў Пецярбург, адкуль едзе ў Одэсу, а вярнуўшыся назад, пасяляецца ў Маскве ў якасці служачага адной з дзяржаўных устаноў. Бывае, што ён падоўгу жыве ў Пецярбургу.

Расія з'явілася для польскага выгнанніка другою радзімай. Тут з першых-жа дзён ён сустракае самыя гасцінныя адносіны да сябе ў дэкабрыстаў Рылеева і Бестужэва. З вялікімі рускімі рэвалюцыянерамі яго збліжае адзінства поглядаў. Пра Міцкевіча і філаматаў Малеўскага і Ежоўскага,

якія былі ў той час у Пецер-
бургу, Рылееў пісаў: «Павод-
ле пачуцця і складу думак
яны ўжо нашы сябры».

З глыбокай спагадай і шчы-
рым сяброўскім пачуццём ад-
носіліся да Міцкевіча шматлі-
кія найбольш знатныя прад-
стаўнікі тагачаснай рускай лі-
таратуры: браты Палявыя,
Баратынскі, Крылоў, Вяземскі,
Казлоў і інш. Усе яны імкну-
ліся аказаць яму тую ці ін-
шую маральную падтрымку і
дапамогу. Пры іх садзейнічан-
ні ён напісаў і выпусціў у
свет рад буйных твораў.

Найвялікшае значэнне мела
для Міцкевіча дружба з Пуш-
кіным. Яна ўзбагаціла яго но-
вымі ідэямі, дапамагла лепш
зразумець рускі народ, веліч
яго нацыянальнага духу і ма-
стацкай культуры, натхняла
на далейшыя творчыя пошукі.

Усё гэта вельмі станоўча
адбілася на яго далейшай твор-
часці. Перад ад'ездам Міцкеві-
ча за мяжу паэт І. Казлоў га-
варыў польскім сябрам: «Узя-
лі мы яго ў вас моцным, а
вяртаем магутным».

Як сапраўдны прыяцель
рускага народа, Міцкевіч цяж-
ка перажыў трагічную пагі-
бель дэкабрыстаў і Пушкіна,
лічачы яе велізарным няшчас-
цем для развіцця прагрэсіўных
сіл Расіі.

Жывучы за мяжой і ўспамі-
наючы дэкабрыстаў, Міцке-
віч з горыччу ўсклікаў:

«Дзе вы зараз? Рылееў у сэрцы
заўсёды,
Абнімаў я калісьці яго, нібы
брата.
Ён вісіць па прысуду цара за
свабоду;
Цар людскога прарока
на здэк аддаў кату».

Гордасцю нацыянальнай
рускай культуры лічыў Міцке-
віч Пушкіна. І калі ў 1837 г.
прагрымеў стрэл Дантэса, на-
кіраваны рукой каранаванага
ката — Нікалая I, ён пісаў ва
французскім часопісе «Гло-
бус»: «Куля, якая паразіла
Пушкіна, нанесла страшэнны
удар мыслячой Расіі».

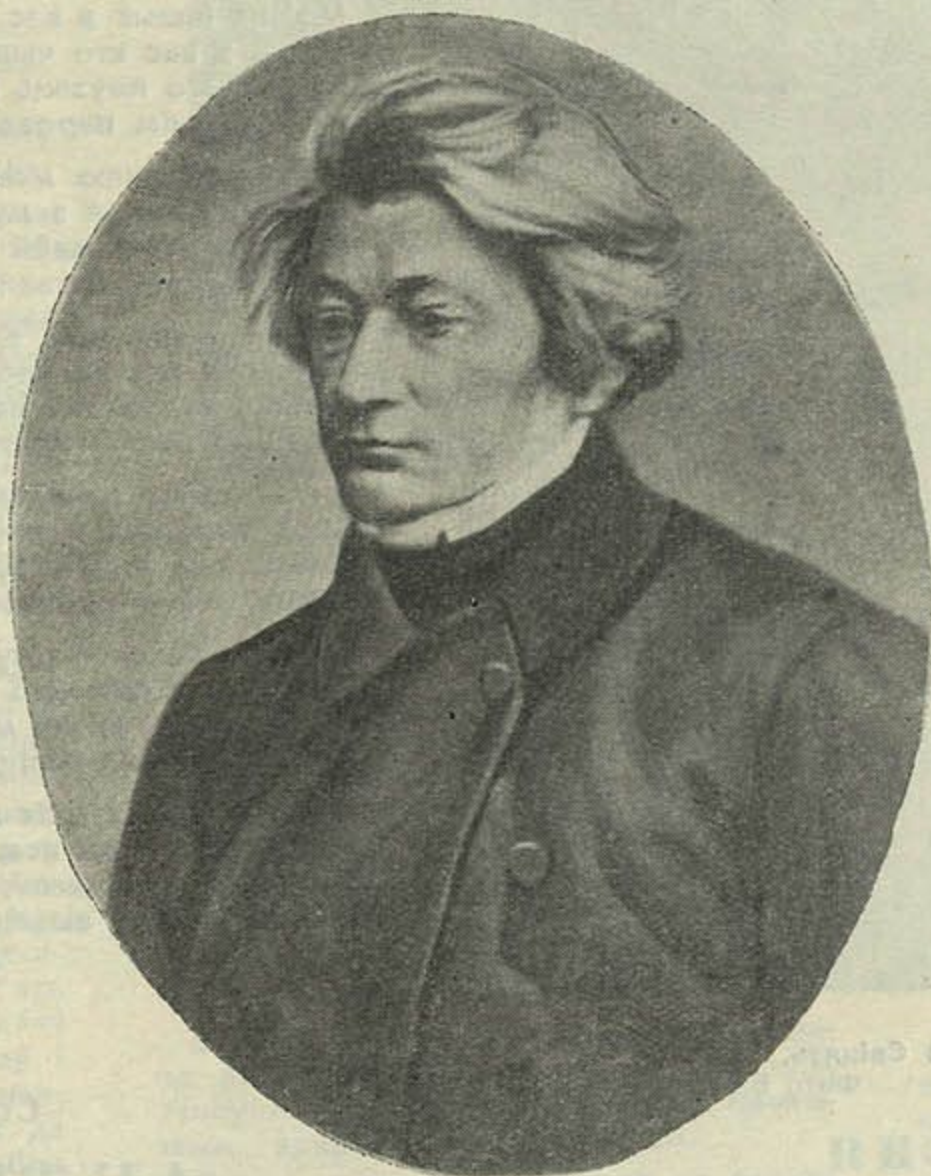
Бліскучым вынікам творчай
дзейнасці Міцкевіча ў Расіі
з'явіліся такія творы, як
«Крымскія санеты», «Конрад
Валенрод» і «Фарыс». Кожны,
хто прачытаў гэтыя творы, ад-
чувае на сябе велізарны ўплыў
іх паэтычнага характа, прані-
каецца ўвасобленым у іх па-
фасам барацьбы.

У «Крымскіх санетах» паэт
сутыкаецца твар у твар з

крымскай прыродай і ўспрый-
мае яе як праяву магутных
скрытых сіл, як нешта тыта-
нічнае, велічнае і суровае,
што знаходзіцца ў стане веч-
най змены і развіцця. Пад яго
ўплывам ён адчувае, як яго
ўласная істота расшыраецца
да неабсяжных памераў, ахап-
ляе ўсю паўнату светасузі-
рання і радасна прагне по-
дзвігу.

скіх літаратурах у Парыжскім
каледжы дэ Франс.

Дрэздэнскімі «Дзядамі» Міц-
кевіч уваходзіць у рэалістыч-
ную літаратуру, малюе ў іх
вобразы цудоўнай глыбіні і сі-
лы. Асноўнай ідэяй «Дзядоў»
з'яўляецца тая думка, што ў
польскім народзе абуджаюцца
сілы, якія скінуць з сябе на-
цыянальны і соцыяльны ўціск.
У ролі тыповых носбітаў гэ-

Партрэт Адама Міцкевіча (1853—1854). Мастак
А. Чаховіч.

У маі 1829 г. Міцкевіч па-
ехаў за мяжу. З гэтага часу
пачынаецца самы цяжкі пе-
рыяд у яго жыцці. У 1830—
1831 гадах выбухнула поль-
скае паўстанне, якое каштава-
ла народу велізарных ахвяр і
не прынесла яму ні нацыяналь-
най, ні соцыяльнай свабоды.
Пад уплывам паўстання Міц-
кевіч стварае самыя значныя
свае творы: драму, вядомую
пад назвай дрэздэнскіх «Дзя-
доў» (1832 г.) і раман «Пан
Тадэуш» (1834 г.), якія па-
клалі пачатак польскаму рэа-
лізму. У далейшым Міцкевіч
актыўна ўдзельнічае ў палі-
тычным жыцці польскай эмі-
грацыі, чытае лекцыі па ан-
тычнай славазнаўстве ў Лазан-
скім універсітэце і па славян-

тых сіл выступаюць філама-
ты, сярод якіх — Конрад, у
якім увасоблены многія рысы
характару самога аўтара.

Конрад — гэта Праметэй но-
вай эпохі, які ўзняў рэволю-
цыйны бунт супроць існуюча-
га парадку, у імя вялікай ідэі
свабоды і шчасця польскага
народа і ўсяго чалавецтва. Ас-
ноўнае для Конрада — народ.
У народзе ён бачыць крыніцу
ўласнай сілы, у ім уся паўна-
та асабістага існавання, яму
ён аддае сваё сэрца.

Цудоўны па сваіх дасягнен-
нях раман-эпанея «Пан Тадэ-
уш». Гэтым творам Міцкевіч
канчаткова ўвайшоў у кола
пісьменнікаў з сусветным імем.

У вобразах велізарнай рэа-
лістычнай сілы аўтар малюе

жыццё і побыт польскай
шляхты на беларуска-літоў-
скіх землях напярэдадні гі-
старычнага 1812 года, глы-
бока ўскрывае тыя працэсы,
якія прывялі да паражэння
паўстання 1830—1831 гадоў.

Трэба аддаць належнае
творчай аб'ектыўнасці Міцке-
віча: жыццё і быт шляхты ён
паказвае ў стане застою і за-
няпаду. Раман у цэлым — па-
хавальная песня над старою
шляхецкаю Польшчай. З гэтага
пункту погляду яго ацаніў у
свой час Ворцэль — вядомы
польскі рэвалюцыянер, сябра
Герцэна. Гэты глыбокі і чулы
крытык пісаў:

«Пан Тадэуш» з'яўляецца
магільным каменем, пакладзе-
ным рукою генія на старую
Польшчу, паказваючы вачам
сыноў настолькі ўзрушаючы
вобраз нябожчыцы-маці, што
яны могуць не толькі прачы-
таць усю яе душу, але і рас-
познаць тыя абдызеныя ры-
сы, якімі яна-ж іх саміх на-
дзяліла».

Вялікім творчым поспехам
Міцкевіча з'яўляюцца не толь-
кі яго крытычныя адносіны
да шляхты, але і праўдзівое
раскрыццё вядучых прагрэсіў-
ных бакоў жыцця польскага
грамадства.

Як геніяльны пісьменнік,
Міцкевіч дае адчуць, што, ак-
рамя Польшчы шляхецкай,
асуджанай на пагібель, існуе
Польшча народная, якая ва-
лодае вялікімі прагрэсіўнымі
магчымасцямі.

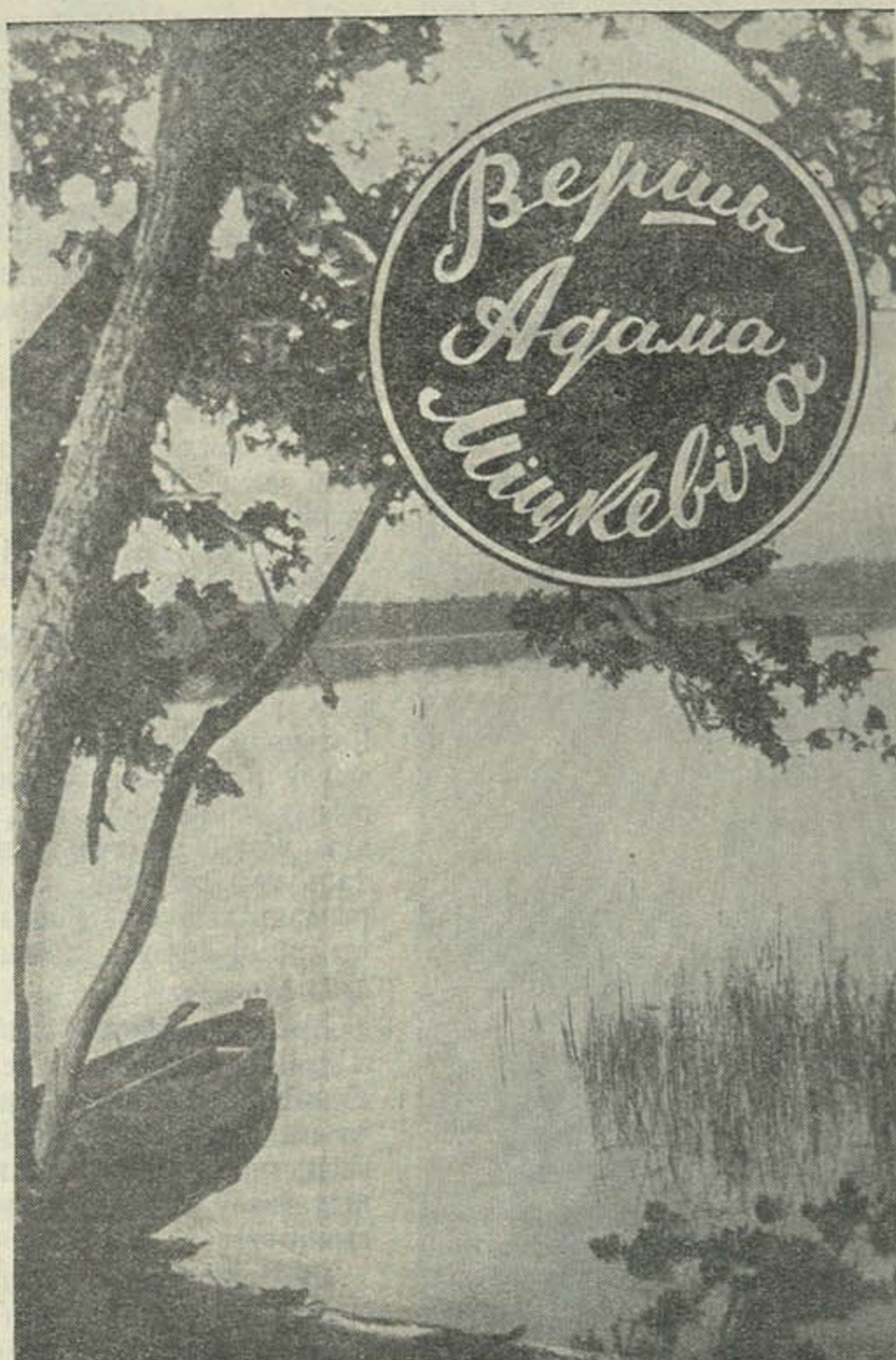
Вобразы Яцэка, Тадэуша,
Зосі поўны глыбокай жыцце-
сцвярджалнай сілы, чалавеч-
насці і гуманнасці. Асабліва
значным з'яўляецца вобраз
Яцэка. Ён — герой вялікага
соцыяльнага маштабу, і Міц-
кевіч дае зразумець, што імен-
на людзі тыпу Яцэка былі ве-
стунамі новай Польшчы.

Свае творы Міцкевіч пры-
значаў для самых шырокіх мас
чытачоў, маючы на ўвазе ў
першую чаргу просты народ.
І таму свой раман «Пан Та-
дэуш» паэт канчае знамяналь-
нымі словамі:

«О мне дажыць-бы да гэткай
уцехі,
Каб мае трапілі кнігі пад
стрэхі,
Каб з кудзеляй сялянкі
прысеўшы,
Песні любімыя даўнія спеўшы,
Каб і мае ўзялі кнігі сялянкі,
Простыя кнігі, як іх калыханкі»

Л. САГАРАЎ,

кандыдат філалагічных навук.

Раніца на возеры Свіцязь.
Фото В. Лупейкі

ПЕСНЯ

Вілія, маці рачулак празрыстых,
З твару блакітная, з дном залацістым;
Ды прыгажуня-літвінка, якая
Ходзіць тут, сэрца чысцейшае мае.

Вілія ў ковенскай мілай даліне
Сярод цюльпанаў пабліскае плынню,
Шмат у літвінку хлапцоў закахана,
Статных, страйнейшых, чым кветкі цюльпанаў.

Віліі не да квяцістай даліны:
Нёмана хоча знайсці дарагога;
Нудна літвінцы між родных літвінаў,
Бо юнака пакахала чужога.

Вілію Нёман гвалтоўна хапае,
Цісне ў абдымках, нясе у прасторы
І да грудзей ледзяных прыхінае,
Гіне з ёй разам у бездані мора.

Прыхадзеню і цябе так аддалі
З родных далін, о літвінка-нябога!
Тонеш і ты ў забыцця мутнай хвалі,
Ды на самоце, адна, без нікога.

Рэчка плыве і дзяўчына кахае:
Сэрцу і Віліі не загадаеш;
Вілія ў Нёмане любым знікае,
Дзеўчына ў вежы маўклівай рыдае.

Пераклаў з польскай мовы
М. АЎРАМЧЫК

РУСКІМ СЯБРАМ

Вы мяне помніце. Я, калі ўспамінаю
Пра сяброў маіх смерць, пра выгнанні і кары,
То і вы ў маіх думках, з далёкага краю
Прад вачамі жывымі ўстаюць вашы твары.

Дзе вы зараз! Рылееў у сэрцы заўсёды,
Абнімаў я калісьці яго, нібы брата.
Ён вісіць па прысуду цара за свабоду;
Цар людскога прарока на здзек аддаў кату.

Рука Бестужэва, што маю паціскала,
Ад пярэ адарвана царом і ад зброі;
Сёння крышыць у шахце каменныя скалы,
Разам скутая з польскаю братняй рукою.

Мо' на іншых з вас горшая кара апала,
Можа з вас хто чынамі і ласкай зганьбены,
І душа яго поўзаць прад моцнымі стала,
І на царскім парозе б'е нізка паклоны.

Мо' прадажнаю мовай трыумф яго славіць,
Можа цешыцца з мук нашых, слёзаў і болю,
Мо' ў айчыне маёй братняй кроўю крывавіць;
Прад царом выхваляецца подлай свабодай.

Калі-ж песня мая, ад свабодных народаў,
Даляціць аж да вас, да поўночнага краю,
Хай-жа будзе яна вам прадвесняй свабоды,
Быццам ключ жураўліны — прадвеснікам мая.

Вы пазнаеце голас мой. Там, закаваны,
Прад тыранам я поўзаў з абманам змяіным.
Толькі вам адкрываў тайну дум захаваных,
Сэрца меў я для вас з чыстай галубінай.

Выліваю на свет гэту чару атруты,
Усю горыч п'якую гнеўнае мовы.
Горыч слёз і крыві маёй Польшчы пакутнай,
Хай не вас яна паліць, а вашы аковы.

А хто ў словах маіх цень паклёпу шукае,
Той падобны да пса, які носіць ахвоча
Свой ашыйнік цяжкі, які злосна кусае,
Н'ат руку, што ашыйнік сарваць з яго хоча.

З польскай мовы пераклаў
М. МАШАРА

Санет 12

АЛУШТА УНОЧЫ

Дыханула ветрам, духата спадае;
Ліхтар сусвету ўпаў на Чатырдаг,
Разбіўся, падпаліў скалісты гмах
І згас. Вандроўнік стаў і нагадае:

Цямнеецца ў гарах, у долах — ноч глухая,
Журчыць струменьчык дзесь па галышах;
Нямая музыка — садоў расцвіўшых пах,
Слых не крануўшы, ў сэрца залятае.

Змрок, цішыня наўкол: пад крыллем ночы
Драмлю — і раптам водбліск метэора
Патопаў золата заліў і дол і горы!

Ноч, адаліска ноч! Заслепіш вочы
Ад чар тваіх пяшчотных — і раптоўна
Ты зноў агню пяшчот і ласкі поўна.

НА ЎСПАМІН

Варты зайздрасці той, хто крупіцай карала
Кане ў памяць тваю, як жывіца ў глыбіню,
Што вякамі таіла і ператварала
У бурштын прамяністы балтыйская плынь.

Я-ж, каменьчык, які ні аздобы карала,
Ні праменьняў бурштыну не ўзяў ад жыцця,
Так хацеў-бы, каб памяць твая захавала
Не навек, на скупое імгненне хаця-б!

Пераклаў Язэп СЕМЯЖОНАЎ

„Шлёнск“

РАССОУВАЕЦЦА заслона. На сцэне — маладыя харысты ў нацыянальных касцюмах. Іх больш сотні. Блішчаць пад пражэктарамі ўзорна расшытыя безрукаўкі, у прыгожых кветках фартушкі, галаўныя ўборы дзяўчат пераліваюцца ўсімі колерамі вясёлкі.

Узмах рукі дырыжора (Станіслаў Хадыка) — і ў зале ўзнікае ўрачыстая, велічная мелодыя «Песні аб Вісла»:

«Блакiтная Вісла плыве ад Бяскідаў да Гданска,

А над хваляй вясёлую песню пяюць плятагоны...»

Запеў дзяўчат шырыцца, яго падхопліваюць мужчынскія галасы:

«Шлёнск» аб радасці песню спявае, Аб партыі, якая да шчасця вядзе».

Дзяржаўны ансамбль песні і танца «Шлёнск» толькі пачынае творчы шлях, але пачатак гэты ўжо прыгожы. Ансамбль арганізаваўся два гады назад у Шлёнскай вобласці народнай Польшчы. Толькі народная ўлада магла стварыць моладзі Шлёнска цудоўныя ўмовы для творчай працы. У яе распараджэнні славуты замак былых нямецкіх князёў Гогэнлоэ ў Кашэнціне, сярод маляўнічага парку, у 60 км ад Сталінаграда — сталіцы вобласці Сілезіі (Шлёнск).

Бацькі многіх спевакоў ансамбля былі парабкамі Гогэнлоэ або рабочымі ў шахтах-капальнях магната. Вядомы фалькларыст і кампазітар прафесар Станіслаў Хадыка поўгода адбіраў спевакоў для ансамбля. Ён выязджаў у горы, у розных вёсках наладжваў забавы-вечарынікі, паказваў дакументальны фільм «Мазоўша», каб даць паняцце аб мастацка-выканаўчым калектыве, які ім арганізоўваўся на ўзор «Мазоўша». Усяго было праслухана каля 10 000 юнакоў і дзяўчат, з якіх адабрана 120 з музычным слыхам і голасам. Здольных да танцу адбірала балетмайстар ансамбля прафесар Эльвіра Камінска.

У Кашэнцінскім замку, акрамя жылых памяшканняў, былі адкрыты класы па агульнаадукацыйных і музычных прадметах, вялізная зала для хору і асобна для танцавальнай групы. Пачынаючых танцораў навучала Эльвіра Камінска. Яна старалася, каб яны сталі прафесіянальнымі танцорамі, але пры гэтым захавалі наіўную свежасць, прастату і шчырасць вясковага людю. Спывакі вывучалі вакалістыку, асновы музыкі, сальфеджыё, гісторыю музыкі, фальклор і перш за ўсё — песні сваёй шлёнскай зямлі, якія запісаў ад народа і апрацаваў мастацкі кіраўнік хору С. Хадыка.

Першы раз ансамбль выступіў у 1954 годзе ў Варшаве на ўрадавым канцэрце, прысвечаным Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Пасля ансамбль выступіў у розных гарадах Польшчы. Нядаўна ён быў у Мінску.

Ансамбль выступае з багатай праграмай. За «Песняй аб Вісла» спяваюцца песні: «Трыста конікаў у двары», «Эй, мой Ясю», «Каралінка», Усё гэта народныя мелодыі, блізкія да горскіх песень славянскіх народаў як чэхаславацкіх, так і карпацкіх, украінскіх.

Затым на пярэдні план выходзіць балетная група. У рытме ўрачыстага паланеза пачынаецца нацыянальны танец

Сілезіі «Траяк», які выконваюць салісты — удзельнікі Сусветнага фестывалю моладзі ў Варшаве.

Прыгожыя фігуры «Траяка» выконваюцца ў суправаджэнні хору:

«Засеялі гуралі авёс
Ад канца да канца, што ёсць.
Засеялі гуралі жыта
Ад канца да канца ўсё...»

Вясёлы сілезскі вальс «Ішла дзяўчынка да лясочку» выконваецца салісткай Уршуляй Порвал, якая валодае прыгожым, яркай гучнасцю голасам.

Пасля танца хор выконвае на рускай мове песню Новікава «Радзіма мая», у якой прыгожа выдзяляецца партыя саліруючых альтоў.

Руская народная песня «У цёмным лесе» ў апрацоўцы Свешнікава нараджаецца ціха, нібы ветрыкам дыхнула з цёмнага лесу на каноплянае поле. Цёпла і задушэна льецца песня, то сціхае, то зноў расце...

З выключным поспехам выконваецца «Ураджайная» І. Дунаеўскага на рускай мове.

У другім аддзяленні выступаюць дзяўчаты ў касцюмах бескідскіх горцаў, кожная з чырвонай стужкай у доўгай касе.

Песні «Ідуць горцы», «Пілярэчка» (назва горскай вёскі), «Сонейка вышла» выконваюцца з удзелам

салісткі Данусі Бурай, якая нядаўна была сапраўды пастушкай. Яны выклікаюць уяўленне аб зялёных пашах на высокіх гарах. У напевах чуюцца водгулле горнага рэха, тонкія пералівы чалавечых пачуццяў. Моцным меццо-сапрано выконвае салістка запеў у праўдзівым народным стылі, жыва перадае нацыянальны каларыт песні.

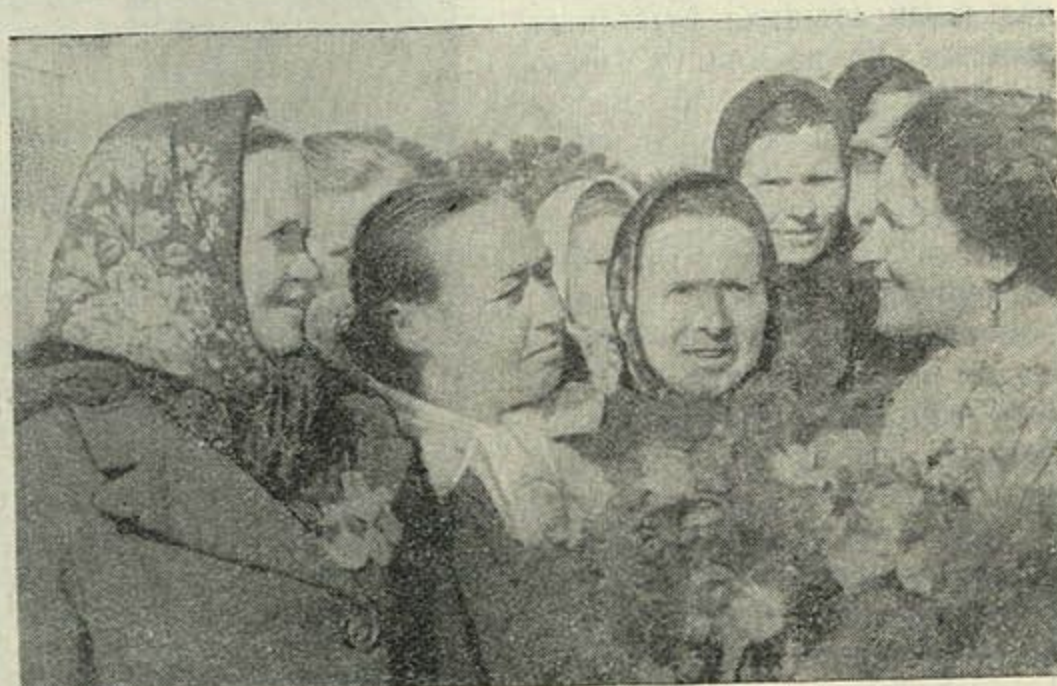
Вялікі поспех, з якім праходзілі канцэрты ансамбля «Шлёнск», справядліва заслужаны. Тут не толькі чысціня апрацоўкі песень, але перш за ўсё шчырая народнасць, праўдзівая высокая культура, якая вынікае з сардэчнай улюбёнасці ў свой край, у яго шчаслівае сёння і яшчэ больш радаснае заўтра.

Л. ФЭДАРАЎ,

хормайстар Дзяржаўнай харавой капелы БССР.

Вітаць удзельнікаў хору прыйшлі дзеці г. Мінска.
Фото К. Якубавіча.

Дэлегацыя Таварыства польска-савецкай дружбы, прыбыўшы на Беларусь, наведла месцы, звязаныя з жыццём і дзейнасцю Адама Міцкевіча. Дэлегаты пабывалі ў калгасе імя Варашылава Любчанскага раёна. На здымку — член дэлегацыі работніца тэкстыльнай фабрыкі ў Гожаве Мар'я Фіёлна (крайняя справа) гутарыць з калгасніцамі.

Фото Л. Мазелева.

СЛАЎНАЕ ДЗЕСЯЦІГОДДЗЕ

На XIII сесіі выканкома Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын. На здымку: карэйскія і румынскія піонеры вітаюць адкрыццё сесіі. У прэзідыуме (злева) старшыня МДФЖ Эжэні Катон.

10 ГОД таму назад, 1 снежня 1945 года, на Першым Міжнародным жаночым кангрэсе ў Парыжы была створана Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын. Федэрацыя нарадзілася ў агні вайны, у выніку ўзросшай актыўнасці жанчын, якія разам з мужчынамі цаной велізарных ахвяр і нягод заваявалі перамогу над гітлераўскім фашызмам.

Спазнаўшы ўсе цяжкасці і выпрабаванні вайны, жанчыны імкнуліся аб'яднаць свае намаганні, каб арганізавана абараняць мір і жыццё сваіх дзяцей, змагацца за роўнае з мужчынамі становішча ў грамадстве ва ўсіх краінах.

Так нарадзілася Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын. На яе сцягу было напісана «За мір, за правы жанчын, за шчасце дзяцей».

Нараджэнне Федэрацыі было вялікай перамогай сіл дэмакратыі, таму што гэта была першая ў гісторыі міжнародная дэмакратычная арганізацыя жанчын, якая выказвала самыя жыццёвыя патрабаванні шырокіх жаночых мас.

Дзесяцігадовы шлях існавання Федэрацыі — гэта шлях упартай, паслядоўнай барацьбы супроць пагрозы фашызма і новай вайны, за палепшанне становішча дзяцей, якія так цяжка пацярпелі ад вайны, за роўнапраўе жанчын у палітычным, эканамічным і культурным жыцці грамадства.

Федэрацыі прымалі самы актыўны ўдзел ва ўсіх кампаніях, якія праводзіліся Сусветным Саветам Міру.

Работніцы, сялянкі, хатнія гаспадыні, настаўніцы, пісьменніцы і жанчыны іншых прафесій хадзілі з дома ў дом, з дзвярэй у дзверы і збіралі подпісы пад Стакгольмскай Адавай супроць атамнай зброі, пад Зваротам за Пакт міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі, пад Венскім зваротам супроць пагрозы атамнай вайны.

Паўтара мільярда подпісаў, сабраных пад гэтымі гістарычнымі дакументамі, у якіх выказана воля шырокіх народных мас, — гэта таксама вынік вялікай, часам гераічнай, работы жанчын — барацьбітоў за мір.

Федэрацыя ўзнімала, арганізоўвала і згуртоўвала жанчын на барацьбу за спыненне агню ў Карэі і В'етнаме, за мірнае вырашэнне карэйскага і в'етнамскага пытанняў.

Па ініцыятыве Саюза французскіх жанчын разгарнуўся рух спачатку ва Францыі, а затым і ў іншых краінах супроць перавозкі ўзбраення. Скромя французскай дзяўчыны Раймонда Дз'ен — гераіня гэтага руху. Гэта яна лягла на рэйкі, каб затрымаць цягнік са зброяй, прызначанай для французскай арміі, якая спрабавала агнём і мечам паставіць на калені в'етнамскі народ, што змагаўся за свабоду і нацыянальную незалеж-

Віцэ-старшыня МДФЖ Мары-Клод Вайян Куцюр'е.

насьць. Імя Раймонды стала сімвалам адвагі і бесстрашнасьці ў гэтай барацьбе.

Пачын у руху супроць адпраўкі салдат у Карэю таксама належыць жанчынам. Адною з форм гэтага руху былі камітэты маці, створаныя ва многіх краінах. Гэтыя камітэты пасылалі пісьмы пратэсту ў ААН і сваім урадам, наладжвалі мітынгі і дэманстрацыі пад лозунгам «Мы не дадзім сваіх сыноў для вайны ў Карэі».

Асабліва шырока гэты рух разгарнуўся ў краінах Лацінскай Амерыкі. З гэтым рухам звязана імя слаўнай дачкі бразільскага народа Элізы Бранко, удастоенай міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаваньне міру паміж народамі». Маці двух дзяцей, работніца, актыўны дзеяч Федэрацыі бразільскіх жанчын, яна ў часе ваенных манеўраў 7 верасня 1950 г. заклікала салдат адмаўляцца ехаць ваяваць у Карэю. Яе схавалі і кінулі ў турму. Пасля выхаду з турмы яна працягвала сваю барацьбу. Вестка аб яе адважным учынку абляцела ўсю краіну і выклікала ўздым у руху супроць адпраўкі салдат у Карэю. У выніку ні адзін бразільскі салдат не ваяваў на карэйскай зямлі.

Па ініцыятыве Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын у 1951 годзе была створана Міжнародная жаночая камісія, якая наведала Карэю і асабіста пераканалася ў злачынствах, якія ўчынілі лісьыманайўскія і амерыканскія войскі над мірнымі жыхарамі Поўночнай Карэі. Матэрыялы гэтай камісіі былі шырока даведзены да мірнай грамадскасьці, што мела станоўчае значэньне ў барацьбе супроць вайны ў Карэі, за мірнае вырашэньне карэйскага пытаньня.

Федэрацыя і яе нацыянальныя арганізацыі выступаюць з падтрымкай любога мерапрыемства або кампаніі, накіраванай на ўмацаваньне міру, на ўтаймаваньне агрэсараў. Мільёны жанчын, якімі кіруе Федэрацыя, актыўна змагаюцца супроць рэмілітарызацыі Заходняй Германіі, за адзіную, міралюбівую, дэмакратычную Германію; яны ўзнімаюць свой голас за змякчэньне міжнароднай напружанасьці і патрабуюць вырашэньня спрэчных міжнародных пытаньняў толькі мірным шляхам.

Яны гарача вітаюць усе мерапрыемствы савецкага ўрада, накіраваныя на ўмацаваньне міру і дружбы паміж народамі, на развіццё культурнага і эканамічнага супрацоўніцтва паміж краінамі.

Вялікае месца ў дзейнасьці Федэрацыі займае барацьба ў абарону дзяцей, за палепшаньне іх становішча.

Для маці няма нічога бліжэй і даражэй, чым яе дзіця. Вайна нанесла велізарную страту дзецям, падарвала іх здароўе, многія засталіся без сям'і і жыльля. Вось чаму ў Статуте Федэрацыі, прынятым Устаноўчым Кангрэсам, барацьба за палепшаньне ўмоў жыцця дзяцей, за іх бяспеку пастаўлена як адна з важнейшых задач.

Федэрацыя нястомна заклікала жанчын да барацьбы за вырашэньне гэтай задачы. Па яе прапанове з 1950 года штогод ва многіх краінах адзначаецца Міжнародны дзень абароны дзяцей, як дзень мабілізацыі шырокай грамадскасьці супроць ваеннай небяспекі, за захаваньне жыцця дзяцей і палепшаньне іх становішча.

Федэрацыя была ініцыятарам правядзеньня ў 1952 годзе Міжнароднай канфэрэнцыі ў абарону дзяцей у Вене (Аўстрыя). Гэтая канфэрэнцыя даламагла прыкаваць увагу шырокіх кругоў мужчын і жанчын да вырашэньня дзіцячай праблемы. Яна яшчэ раз падцвердзіла, як цяжка жывецца дзецям

ва многіх краінах, і заклікала да канкрэтных дзеянняў у імя бяспекі і палепшаньня жыцця дзяцей.

Сусветны кангрэс маці, які адбыўся ў 1955 годзе ў Лазане (Швейцарыя), быў новым укладам Федэрацыі ў справу згуртаваньня і мабілізацыі шырокіх жаночых мас на барацьбу ў абарону дзяцей, супроць вайны, за разьбраеньне, за дружбу паміж народамі.

«Маці, якія даюць жыццё, хочуць яго абараніць», — пад такім лозунгам праходзіў кангрэс.

Гэта была першая ў гісторыі такая шырокая сустрэча маці, на якую з'ехаліся дэлегаткі з 66 краін свету.

З велізарным уздымам і хваляваньнем Кангрэс прыняў Маніфэст у абарону дзяцей, які заклікае маці ўсіх краін працягнуць адна адной рукі і разам змагацца за шчасце сваіх дзяцей.

Кангрэс стварыў Пастаянны Міжнародны камітэт маці, які будзе стаяць на варце інтарэсаў дзяцей, узнімаць і нахняць маці ўсяго зямнога шара на гэтую высокародную барацьбу.

Рашэньні Кангрэса атрымалі шырокую падтрымку і ўхваленне маці ўсіх краін.

Цяпер маці капіталістычных краін з новым уздымам змагаюцца за зніжэньне асігнаваньняў на ўзбраеньне і павелічэньне сродкаў на будаўніцтва жыльля, школ, дзіцячых садоў і бальніц, за забарону дзіцячай працы, за тое, каб кожнае дзіця мела хлеб, маляко, школу, здаровае жыллё, медыцынскую дапамогу. Яшчэ энергічна яны пратэстуюць супроць мілітарызацыі школ і маральнага калечаньня дзяцей і патрабуюць забароны шкодных кінофільмаў і літаратуры.

Федэрацыя нястомна ўзнімае жанчын на барацьбу за роўнапраўе, за палепшаньне ўмоў жыцця.

Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын сваёй самаадданай, нястомнай барацьбой за мір, у абарону дзяцей, за жыццёвыя патрабаванні жанчын заваявала велізарны аўтарытэт і ўплыў сярод шырокіх жаночых мас. Калі к дню свайго заснаваньня Федэрацыя налічвала ў сваіх радах 80 млн. жанчын з 39 краін, то цяпер пад яе сцягам змагаецца 140 млн. жанчын з 66 краін.

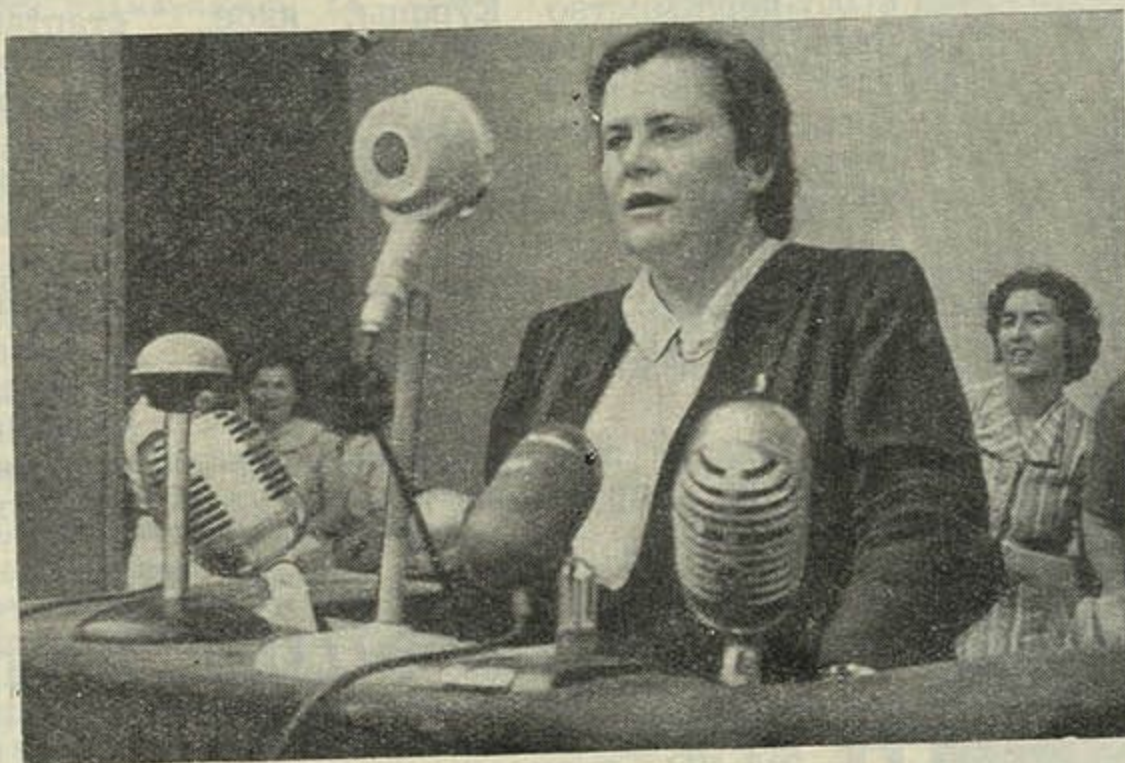
У слаўнае дзесяцігоддзе Федэрацыі мы не можам не ўспомніць пра тых выдатных жанчын, якія стаяць на чале Федэрацыі і карыстаюцца ўсеагульнай любоўю і павагай. Гэта Эжэні Катон — бяззменны старшыня МДФЖ. Дачка французскага народа, вучоная, яна, нягледзячы на свой узрост (ёй у кастрычніку споўнілася 74 гады), увесь свой жывы розум, энергію, гарачае сэрца аддае барацьбе за мір, за інтарэсы жанчын і дзяцей. Яна па заслугах узнагароджана міжнароднай Сталінскай прэміяй «За ўмацаваньне міру паміж народамі».

Гэта — віцэ-старшыня Федэрацыі і таксама лаўрэатка міжнароднай Сталінскай прэміі міру англічанка Моніка Фелтан, шведка Андрэа Андрэен, старшыня Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын Ніна Папова.

Гэта — грамадскія дзеячкі многіх краін, віцэ-старшыні Федэрацыі: Цай Чан (Кітай), Даларэс Ібаруры (Іспанія), Рыта Мантан'яна (Італія), Райце Хірацука (Японія), Елізабет Андзіч (Венгрыя), Мары-Клод Вайян-Куцюр'е (Францыя).

Савецкія жанчыны, адзначаючы слаўны юбілей Федэрацыі, выказваюць сваю гатоўнасць і надалей усе свае сілы аддаваць барацьбе за мір, за шчасце дзяцей усёй зямлі, за ўмацаваньне дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі.

С. ГІЛЕЎСКАЯ.

Старшыня Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын Н. В. Папова.

Сусветная рэкардсменка

ЛЕПШЫ стадыён сталіцы Румыніі запоўнены да адказу. Звыш 40 тысяч гледачоў прыйшлі сюды паглядзець на міжнародныя спаборніцтвы мацнейшых лёгкаатлетаў 20 краін Еўропы. Сярод іх — сусветна-вядомыя спартсмены, чэмпіёны алімпійскіх гульняў, рэкардсмены свету і Еўропы.

На старт выклікаюцца жанчыны, удзельніцы фінальнага забегу на 400 м. Рэзкі сухі хлапок стрэлу — і шасцёра дзяўчат кінулася ўперад. Праходзіць некалькі

Мар'я Іткіна

секунд, і ўжо добра відаць, як уперад выходзіць невысокая золатавалася дзяўчына. Яе бег імклівы і лёгкі. Яна ўжо на некалькі метраў адарвалася ад бліжэйшай саперніцы. І вось — жаданая белая стужачка фінішу!

Праз некалькі хвілін рэпрадуктары разносяць вестку, што савецкая спартсменка Мар'я Іткіна — студэнтка Беларускага інстытута фізкультуры — прабегла дыстанцыю за 53,9 секунды, усталяваўшы сусветны рэкорд. Увесь стадыён доўга і бурна вітае беларускую бягуху.

У хваляючыя мінуцы, калі Мар'ю горава віталі гасцінныя жыхары Бухарэста, яна з глыбокай удзячнасцю ўспамінала свайго трэнера Барыса Левінсона, які дапамог ёй дасягнуць вяршынь спартыўнага майстэрства.

Усяго толькі чатыры гады назад, тады яшчэ студэнткай Іванаў-

скай фельчарскай школы, Іткіна ўпершыню выйшла на старт масавага лёгкаатлетчнага кросу. Дабют аказаўся ўдалым — дзяўчына нечакана для сябе і сябровак выйшла пераможцай і назаўсёды звязала свой лёс са спортам.

Два гады назад на адным з усеагульных спаборніцтваў яна пазнаёмілася з трэнерам Левінсонам, а неўзабаве паступіла ў Беларускі інстытут фізкультуры. Трэнер параіў ёй пераклучыцца на самыя кароткія дыстанцыі — 100 і 200 м. Упартымі трэніроўкамі яна дабілася высокіх спартыўных дасягненняў.

Вялікай падзеяй у жыцці Мар'і было першыństwo Еўропы, якое праводзілася ў швейцарскім горадзе Берне. Тут ёй прыйшлося ўпершыню сустрэцца з мацнейшымі бягухамі Еўропы. Як яна хвалявалася, абараняючы спартыўны гонар Радзімы! Маладая спартсменка з гонарам вытрымала гэты экзамен: вярнулася ў Мінск з залатым медалем чэмпіёнкі Еўропы.

Пачалася напружаная вучоба і не менш напружаныя трэніроўкі.

Багацце калгаса

НАШ калгас малады: усяго пяць год мы працуем арцельна. Але і за гэты кароткі час мы дабіліся значных поспехаў. У першыя-ж гады калгаснікі пераканаліся, што іх праца ў савецкай краіне паважаецца і высока цэніцца.

Раскажу пра свой калгас імя Кутузава. Пасля доўгіх дум і размоў наша праўленне пачало ўдзяляць ільнаводству сур'ёзную ўвагу.

— Шлях да багацця калгаса ляжыць праз ільнаводства, — гаварыў тады наш старшыня т. Кудраўцаў.

Летась мы засеялі ільном 24 гектары. Калгас атрымаў ад яго 180 тысяч рублёў прыбытку, амаль 20 тон пшаніцы, 650 кілограмаў цукру, 1 500 кілограмаў макухі.

За грошы, выручаныя ад ільну, мы разгарнулі будаўніцтва жывёлагадоўчых памяшканняў, павысілі прадукцыйнасць жывёлы. У мінулым годзе пабудавалі абору на 70 галоў, свінарнік на 100 галоў, чатыры ільносусшыльнікі, свірны, набылі дзве аўтамашыны, электрыфікавалі пяць вёсак. Надоі па калгасу склалі 1800 літраў ад кожнай фуражнай каровы.

Калгаснікам на кожны працадзень было выдана па 2,2 кг збож-

жа. Каб дабіцца класных вынікаў у наш час, неабходна велізарная праца спартсмена. Мар'я трэніравалася штодзённа. Зімой яе часта бачылі разам з трэнерам на заснежаных алеях парку імя Чэлюскінцаў або на стадыёне Інстытута фізкультуры.

У канцы летняга сезона Іткіна вырашыла выпрабаваць сілы ў бегу на 400 м. Вынікі перавысілі ўсе чаканні. Бегчы яна пачала лягчэй і вальней. Секундамеры паказвалі выдатны час. План трэнера цалкам апраўдаўся.

Пасля выступлення ў матчы з англійскімі лёгкаатлетаў на маскоўскім стадыёне «Дынамо» Мар'я вярнулася ў Мінск, дзе ў гэты час праходзіла першыństwo Беларусі па лёгкай атлетыцы. Яна стартавала на дыстанцыю 400 м. Мінчане горава віталі пераможцу, якая закончыла бег з новым усеагульным рэкордам. А на спаборніцтвах у Бухарэсце маладая беларуская спартсменка скінула са свайго выніку яшчэ 0,6 секунды, перавысіўшы сусветны рэкорд.

Сусветная рэкардсменка не супакойваецца, а ўпарта і настойліва ўдасканальвае спартыўнае майстэрства, каб дабіцца новых спартыўных вышынь.

В. АЛЯКСАНДРАЎ

жа, 2 кг бульбы і 1,5 рубля грашыма.

Сёлета засеялі ўдвая больш лёну, павялічылі колькасць звенняў. Сеялі лён гатункам «Светач». Сабралі высокі ўраджай. Маё звяно, напрыклад, з кожнага гектара атрымала па 6 ц ільносемя і каля 7 ц ільновалакна. Такого-ж ураджаю дабілася звеннявая Мар'я Мікша. Астатнія звенні сабралі ад 5 да 5,5 ц насення і столькі-ж валакна.

За лён наш калгас атрымае сёлета ад дзяржавы звыш мільёна рублёў. За ільносемя ён ужо атрымаў 100 тысяч рублёў і 12 тон пшаніцы. Шмат грошай пойдзе на ўмацаванне і развіццё калгаса. Павысіцца аплата працы. Калгаснікі на працадзень атрымаюць па 5 рублёў грашыма, па 3 кг збожжа, а ільнаводкі — па 10 рублёў, акрамя прэміяльных. Нам ужо выдана авансам па 3 рублі на працадзень за вырошчванне і ўборку лёну.

Нашы звенні абавязаліся ў гонар XX з'езду КПСС здаць звыш плана 15 тон высокакаснага валакна.

Яўгенія ЕРАЛОВІЧ,

ільнаводка, дэпутат
Вярхоўнага Савета БССР,
Іўеўскі раён.

ІНШАЙ ДАРОГІ НЯМА

Апавяданне

Катарына КАММЕР

Мал. Ю. Пучынскага

НА ШМАТЛЮДНАЙ вуліцы ні адзін чалавек не звярнуў увагі на тое, што кволая маладзенькая дзяўчына вось ужо трэці раз у нерашучасці спыняецца ля пад'езда вялікага дома.

Дзяўчына праводзіла здзіўленым позіркам кожнага, хто спакойна і без хістання ўваходзіў у яго, пакуль не спахаліся, што для ўсіх людзей гэты дом — самы звычайны.

Апранутая ў жалобу, задуманная і сумная, яна як непрыкаяная блукала ў вячэрняй мітусні вуліцы. Ад яркага святла электрычных лямп разчэй адцяняліся чарната яе гарнітура і бледнасць твару.

Часам у вачах дзяўчыны ўспыхваў нейкі агеньчык, асабліва калі яна сустракала маладую маці з дзіцем. Жанчыны праходзілі міма, ласкава або строга размаўляючы са сваімі дзеткамі. А дзяўчына, гледзячы на іх, думала: «Можа быць, і ты такая-ж, як мая маці, можа, і ты заўтра кінеш сваё дзіця, каб жыць веселей і бесклапотней?»

Ёй здавалася, што дамы вялікага горада шэрыя і нязграбныя, вуліцы брудныя, а неба беспрасветна туманнае. Свет, у якім маці могуць кідаць сваіх дзяцей, не можа выглядаць інакш...

Нарэшце яна адважылася і ўвайшла ў дом, перад якім тройчы адступала. Яна павінна ўбачыць сваю маці, якая кінула яе шаснаццаць год назад, убачыць ва што-б там ні стала.

У вялікай прыёмнай доктара Даратэі Кранц сядзелі стомленыя чаканнем людзі — адны ў панюханай вопратцы з таннай тканіны, другія ў дарагіх сукенках моднага крою. Але на ўсіх тварах ляжаў адбітак штодзенных клопот, і нават у добра апранутых людзей былі натруджаныя рукі.

Дзяўчына падумала: «Няшмат чаго, аднак, дабілася ў жыцці мая маці: усяго толькі ўрач страхавой касы ў адным з рабочых раёнаў усходняга Берліна». І яна з задавальненнем аглядела свой дарагі чорны гарнітур, адчула выпешчанасць сваёй скуры і шаўкавістасць валасоў. Так, нябожчык бацька заўсёды клапаціўся аб ёй з пяшчотай.

Смерць бацькі ўзрушыла дзяўчыну, надоўга засмуціла яе жыццё. Вось за гэтую якраз смерць бацькі ў адзіноцтве яна і хацела сёння паклікаць да адказу сваю маці.

Па меры таго як пусцела прыёмная, яшчэ больш бледным рабіўся маленькі тварык. Толькі вочы гарэлі рашучым агнём.

Калі медыцынская сястра далажыла, што ў прыёмнай засталася адна пацыентка — маладая дзяўчына, доктар Даратэя Кранц, якая сядзела за пісьмовым сталом, упусціла з рук пяро. Колькі раз ад падобнай фразы ў яе стыгла кроў у жылах!..

Ледзь глянуўшы на юную пацыентку ў жалобе, яна зразумела: «Вось яно і здарылася. Фрыдрых памёр, цяпер дачка прышла да мяне... Я магу пайсці ёй насустрэч, прытуліць да грудзей, сказаць ёй: «Дзіця, маё дарагое дзіця, я чакала цябе шаснаццаць год...»

Але халодна, варожа глядзела тая, што ўвайшла, і ад вачэй яе не было куды схавання.

Доктар машынальна ўзяла лісток паперы, потым адклала яго, зноў узяла ў рукі, зноў адклала: папера выдавала дрыжанне яе пальцаў.

Медыцынская сястра апытала хворую, запісала імя, прозвішча: Хрысціна Хопенштат. Дык вось як выглядае Хрысціна! Які ў яе рэзкі і ўладарны голас!

Дзяўчына загаварыла:

— Накіравання ад страхасы ў мяне няма, я прыехала з Заходняй Германіі. Я аплачу візіт з асабістых сродкаў.

Доктар кінула. «Грошай у Фрыдрыху заўсёды было шмат, значыць, і ў яго дачкі няма недахопу ў грашах».

Медыцынская сястра паклала перад доктарам на стол шэразялёную картку і атрымала распараджэнне ісці дадому. Даратэя Кранц утаропіла вочы ў рэгістрацыйную картку.

Дзяўчына маўчала і бязлітасна шчупала вачыма доктара: «Дык вось як выглядае гэтая жанчына — шырокаплечая, поўнагрудая; гладкія валасы на прамы прабор скромна сцягнуты ззаду ў вузел, як і належыць маці, якая не думае больш пра ўласную красу. Рукі вялікія і добрыя, як і павінны быць у маці...»

Доктар Даратэя Кранц нарэшце падняла яшчэ не стары твар з нямногімі, але глыбокімі зморшчынамі, якія бываюць ад заўсёдных надакучлівых клопатаў.

— З якога выпадку вы прыйшлі да мяне? — няспешна спытала яна.

Дзяўчына патрабавала рэцэпт снатворнага. Гэта быў моцна дзеючы сродак, але яна настойвала іменна на ім.

— У мяне памёр бацька. Вам павінна быць зразумела, як цяжка заснуць, калі ззаду такое гора.

Іх позірккі сустрэліся.

— Але ў вас, відаць, жыве маці?

— У мяне няма маці!

Рэзкасць тону забіла ўсякую надзею. Даратэя Кранц апусціла вочы. Быццам здалёк прагучэў яе голас:

— Я лячыла многіх дзяцей, у якіх не было маці, некаторым з іх я замяняла маці...

Дзяўчына нахмурыла бровы. У гэце імгненне яна ўспомніла, колькі раз у гады свайго дзяцінства яна з жорсткай рэўнасцю глядзела, як чужыя маці песцілі і балавалі сваіх малых. І яна падумала: «Быць можа, гэтая жанчына і клапацілася аб чужых дзецях, але гэта яшчэ не апраўданне». Цёмныя бровы дзяўчыны ссунуліся яшчэ шчытней, яшчэ суровей.

І ўсё-ж у яе варожасці была такая бездапаможнасць, што маці намаганнем волі ледзь стрымала сябе, каб не прыняць Хрысціну ў свае абдымкі. «Дакрануцца да яе, адзін толькі раз дакрануцца!» Непераадольнае жаданне ахапіла жанчыну, яна сказала:

— Я павінна выслухаць ваша сэрца, перш чым прапісаць лекаства.

Яна пачала слухаць сэрца. Спачатку лічыла ўдары, потым перастала лічыць. Заплюшчыўшы вочы, уяўляла сабе сэрца дачкі, кожны яго мускул, кожную трапяткую жылку. Але, узброеная медыцынскімі інструментамі, вялізнымі навуковымі пазнаннямі, яна ўсё-ж не магла распазнаць, добрае яно ці злое.

Яна ўзяла дзяўчыну за плечы: рукі былі яшчэ па-дзяцінаму тонкія, пагладзіла па спіне і адчула, як дзяўчына ўздрыганулася. Павярнуўшыся тварам да доктара, Хрысціна сказала:

— Калі маці цябе кінула, то нельга-ж сказаць, што ў цябе ёсць маці, ці не так?

Даратэя апусціла рукі:

— Гледзячы як... пры якіх акалічнасцях... бываюць прычыны...

— Не, не бываючы!

Жанчына павольна вярнулася да пісьмовага стала. «Гэтага дабіўся Фрыдрых, — мільганула ў яе галаве. — Што-ж, нічога дзіўнага». Уплыў бацькі пачаўся з той хвіліны, калі шаснаццаць з лішнім год назад цягнік адышоў ад платформы, на якой застаўся высокі, статны чалавек, які трымаў за руку маленькую дзяўчынку. На ім была чорная паліцэйская форма, на дзяўчынцы — беласнежнае футэрка. Дзіця заплакала, але чалавек так строга зірнуў на яго, што ў тую-ж секунду слёз быццам і не была.

А зараз Хрысціна Хопенштат запэўнівае:

— Бацька быў вельмі добры да мяне!

— Вось як!

— Ён аба мне клапаціўся. Я ніколі не адчувала, што ў мяне няма маці.

— Вось як!

— Мой бацька быў важная асоба ў горадзе. Калі-б вы прысутнічалі на яго пахаванні... Колькі было кветак, якія высокія госці! Над яго магілай вайсковая часць зрабіла залп. Бацька быў палкоўнік паліцэйскай службы.

— Ах так... Значыць, зноў у паліцыі! — Твар жанчыны быццам скамянеў. — Значыць, зноў прыгожы мундзір, а ў руках жыццё мноства людзей...

— Мой бацька заўсёды падтрымліваў парад і спакой у нашым горадзе.

— Так, але для гэтага ён іншы раз росчырмак пярэ пазбаўляў жыцця сотні людзей.

Хрысціна Хопенштат у здзіўленні ўзняла бровы:

— Вы, відаць, і ўяўлення не маеце, як цяжка ў нас, у Гамбургу, захоўваць парад і спакой. У горадзе столькі нягоднікаў, здраднікаў і... — Яна асеклася на момант, але, быстра глянуўшы на маці, адважылася і дадала: — і камуністаў.

Электрычная лямпа спакойна праменіла яркім святлом, блішчэла шкло ў белых шафах, сярэбраным холадам адлівалі інструменты, з вуліцы далятаў гул вялікага горада. Там, унізе, сярод пешаходаў былі і такія, якіх доктар Даратэя Кранц вылечыла, былі і такія, якім яна выратавала жыццё ў турмах, у канцэнтрацыйных лагерах. А колькім людзям яна ўказала дарогу ў вартае павагі чалавечае жыццё! І вось цяпер перад ёю сядзела дачка, і ёй стала ясна: у той час, як яна клапацілася аб тысячах людзей, яе роднае дзіця, плоць ад яе плоці, стала ўвасабленнем духу яе мужа...

Даратэя жاخнулася. І чым вастрэй пранізваў боль, тым вышэй узнімала яна галаву — гэтаму навучылася за мінулыя гады. Вочы яе сталі празрыстымі, вярнулася рашучасць, якая прыходзіла да яе заўсёды, калі жыццё другіх людзей залежала ад яе дзеянняў.

Яна ўстала, зняла з сябе белы халат і адчыніла дзверы ў сумежны пакой:

— Пройдзем да мяне, я раскажу вам, як магло здарыцца, што жанчына пакінула такога чалавека.

Хрысціна спынілася перад дзвярамі. Прадаўгаватыя вочы яе расшырыліся, дыханне спынілася, і яна прамармытала:

— Не, лепш не трэба.

І ўсё-ж яна пайшла. Абсталяванне пакоя здзівіла яе. Мяк-

кая мэбля, дываны, падушкі, карціны — усё гаварыла пра імкненне да цяпла і ўтульнасці.

Даратэя адчыніла шафу і нешта выцягнула з глыбіні дальняга кутка. Фатаграфія. Мужчына і жанчына.

— Відаць, што яны кахаюць адзін аднаго, ці не праўда?

— Так.

— Яны былі вельмі шчаслівыя. У той час ён толькі што атрымаў месца ў паліцыі. Ішоў 1932 год. Яна пакінула медыцыну: ён хацеў, каб яго жонка жыла толькі для яго...

Дзяўчына з жывасцю адазвалася:

— У мяне ёсць жаніх, ён таксама патрабуе, каб я жыла толькі для яго.

Хрысціна гаварыла пра свайго жаніха так, як гавораць зусім юныя дзяўчагі: быццам гэта нямаведама якая заслуга мець жаніха.

Даратэя прапусціла міма вушэй сказанае. Яе захапілі ўспаміны. Седзячы на краі крэсла, яна разглядала фатаграфію.

— ...Ён хутка зрабіў службовую кар'еру: яго лічылі вельмі здольным. Ён умеў рашуча і своечасова спыняць рабочыя дэманстрацыі і забастоўкі.

Пазней яго залічылі ў эсэсаўскі атрад. Ён яшчэ хутчэй пайшоў у гару. Яго назначылі начальнікам ахраннага атрада канцэнтрацыйнага лагера. Са зняволенымі ён не меў спраў. Толькі час ад часу аддаваў эсэсаўцам загады аб расстрэле.

Яго жонка жахалася, ён-жа нязменна пераконваў яе: «Зразумей, гэта неабходна для спакою і парадку ў нашай дзяржаве. Для таго, каб існавала Германія, тыя павінны памерці. Усе яны цалкам нягоднікі і здраднікі, яўрэі і камуністы».

Яны жылі далёка ад лагера, але зрэдку міма іх вакон праходзілі зняволеныя. Бясконца доўгія калоны людзей у паласатым адзенні. Калі хто-небудзь падаў, яго тут-жа прыстрэльвалі.

«Не, — думала жонка, — не можа быць у адной краіне столькі нягоднікаў і здраднікаў».

Аднойчы, гуляючы з трохгадовай дачушкай,

яна сустрэла жанчыну-зняволеную. Тая ўбачыла дзіця, і з яе вачэй выкаціліся дзве буйныя слязіны, быццам з распаленага каменя пырснула вада. Зняволеная пагладзіла дзяўчынку па валасах і прашаптала: «Маленькі анёл, яны выхаваюць з цябе д'ябла, і ты аддасі загад адлупцаваць мяне». Да свайго арышту яна была настаўніцай і хавала ў сябе на кватэры асірацелых дзяцей. Яна іх карміла і гадала, іншага злачынства гэта жанчына не зрабіла.

Скурчыўшыся ў крэсле, Хрысціна Хопенштат правяла рукой па валасах, нібы хацела сцерці з іх далёкую ласку зняволенай.

Надтрэнутым голасам яна сказала:

— Хто ведае, ці праўда ўсё гэта?

Жанчына сурова і пільна глянула на яе і працягвала:

— Калі я глядзела на цябе, я думала пра дзяцей зняволеных. Калі сэрца маё перапаўняла любоў да цябе, я адчувала побач боль маці, адарваных ад сваіх малютак. Я заклінала мужа кінуць усё, пайсці са мною. Ён адказваў, што гэта немагчыма, што яго паліцай здраднікам. «Уцякайма адсюль!» — маліла я, гатовая на ўсё абы ачысціць сваё сум-

лённе ад страшнай віны. Ён не згаджаўся. Ён жыў як у чадзе. Улада над жыццём і смерцю людзей атруціла яго. Тады я пакінула яго. У мяне не было выбару. Той, каго ўзрушыў позірк змучаных, прыгнечаных людзей, — той не можа не змагацца разам з намі за свабоднае жыццё. Я пакінула яго, каб лячыць раны, якія наносіў мой муж.

— А чаму ты... — дзяўчына ўздрыганулася, запнулася і паўтарыла: — Чаму ты не ўзяла мяне з сабою?

— Хіба я магла прыйсці са сваім горам у суд? Мяне развялі як парушыўшую шлюбны абавязак. Такой маці фашысцкі суд не аддае дзіцяці.

У пакоі стаяла цішыня. Недзе прабіў гадзіннік, нехта заспяваў, на вуліцы чуліся гудкі аўтамабіляў.

Нясмелае «ты», што вырвалася ў маці і дачкі, павісла паміж імі, але яно было занадта слабенькае і тут-жа памерла. Абедзве не кінуліся адна да адной, не абнялі адна адну, абедзве сядзелі чужыя і цяпер маўклівыя.

Цішыню перарваў рэзкі металічны гук адкрываемай сумачкі. Дзяўчына напудрыла твар.

Даратэя ўстала, яна была спакойная, яна ведала, што да сваёй дачцы вышэйшы довад любові. Глянуўшы праз акно ў бяззорную ноч, Даратэя спытала:

— Што вы збіраецеся рабіць? — У пытанні цяплілася іскра надзеі.

Зноў рэзка шчоўкнуў замок сумкі. Хрысціна Хопенштат таксама паднялася:

— У мяне ёсць жаніх. Я выйду за яго замуж. Ён падобны на бацьку, такі-ж статны і прыгожы, такі-ж здольны. Цяпер ён зойме месца бацькі на службе.

— Не! — Спакой жанчыны як рукою зняло. Здавалася, яна глянула ў страшэнную бездань. — Не, гэтага не павінна быць, скажы, што гэта няпраўда!

— Праўда! Для мяне гэта лепшы выхад. У маім жыцці тады нічога не зменіцца.

— А твой муж зробіць службовую кар'еру, таму што ён таксама ўмее хутка і рашуча распраўляцца з рабочымі. І настане дзень... магчыма, і яго назначаць начальнікам...

— Змоўкніце! Няўжо вам мала таго, што вы заплямілі вобраз бацькі? Змоўкніце! Я хачу прынамсі захаваць свайго жаніха. Ні слова больш!

Даратэя Кранц змоўкла. Яна не бачыла, якой сутаргай сказіўся маленькі тварык; яна закрыла твар рукамі, а калі адняла рукі, у пакоі нікога не было.

Цяжкімі крокамі яна прайшла да сябе ў кабінет. На пісьмовым сталё ляжаў рэцэпт лякарства для Хрысціны Хопенштат.

Ноччу, перад самым світаннем, пачуўся званок. На лесвічнай клетцы стаяў чалавек, які яшчэ не паспеў змяніць спяцоўку пасля начной змены. Дома ён застаў хворага хлопчыка, які задыхаўся, і маці ў адчаі. Ці не пойдзе доктар да іх?

— Вядома. Пойдзем!

Пакуль спадарожнік спяшаючы расказваў ёй аб ходзе хваробы, яна назірала за выразам яго добрага спалоханага твару.

«Прызначэнне ўрача — сагнаць з гэтага твару страх», — падумала яна і ветліва ўсміхнулася.

— Ці можна выратаваць сына? — тужліва спытаў чалавек.

— Я спадзяюся выратаваць яго. Але потым вы самі павінны паклапаціцца, каб смерць не падсцерагала яго на дарогах вайны.

* * *

Праз некалькі тыдняў Даратэя Кранц атрымала напісаны няроўным почыркам ліст ад Хрысціны Хопенштат. Дзяўчына пісала:

«Не ведаю, што са мной будзе. Я адна ў чужым пакоі. Я прасіла свайго жаніха заняцца іншай справай. Ён высмеяў мяне, і я пакінула яго. Буду шукаць работу. Але я нешчаслівая. Мне здаецца, што ўсё цяпер змянілася. Навошта я пайшла да Вас? Раней мне лягчэй жылося на свеце. Быць можа, я зноў прыйду да Вас... Не ведаю, благаслаўляць мне Вас ці праклінаць!»

Жанчына скамячыла ліст, потым зноў разгладзіла яго. Літары паплылі перад вачыма. Яна прашаптала:

— Праклінай, але толькі прыдзі!

Пераклад з нямецкай мовы.

СПРАВА АБ РАЗВОДЗЕ...

ПРІЁМНЫ дзень канчаўся, як раптам зноў расчыніліся дзверы, і ў кабінет убеглі двое маладых людзей.

— Добры дзень, Раіса Нікалаеўна! — прывіталіся яны.

— Добры дзень, Ніна Васільеўна і Павел Пятровіч. Сядайце, калі ласка.

— Няма часу сядзець. Віншуйце нас, Раіса Нікалаеўна: сын нарадзіўся.

— Цудоўны хлопчык, — падхапіла Ніна Васільеўна, — увесць у бацьку.

— Вовам мы яго назвалі, — з гордасцю дадаў Павел Пятровіч. — Сёння, у гонар нараджэння Уладзіміра Паўлавіча, мы вырашылі наладзіць невялікую сямейную ўрачыстасць, — гаварылі муж і жонка, перабіваючы адзін аднаго. — Раіса Нікалаеўна! Шостая гадзіна, канчайце справы! Едзем да нас, госці напэўна сабраліся.

Я пачала аднеквацца: не апрадана для гасцей ды і падарунка не прыгатавала.

— Ну, што вы! — запратэставалі яны. — Вы-ж для нас самы жаданы госць. Едзем!

... Ва ўтульнай кватэры маладых пануе вясёласць. Усе рады нараджэнню дзіцяці. Прыемна

глядзець на гэтую дружную сям'ю. А ці такім было наша першае знаёмства?

Павел Пятровіч ажаніўся нядаўна. Жонку сваю, Ніну, вельмі кахаў і рэўнаваў. Калі мясцом прапанаваў яму пуцёўку на курорт, ён сумняваўся, ці можна пакінуць жонку адну. Але Ніна ўгаварыла ехаць: неабходна было падлячыць печань. Дзесяць дзён адпачынку і лячэння прайшло добра. Але раптам на імя інжынера Паўла Пятровіча пачалі прыходзіць загадкавыя пісьмы. Невядомы «прыяцель» паведамляў, што Ніну Васільеўну ўсюды бачаць з К., з якім раней яна сябравала. Ён нават застаецца ў яе начаваць. Таму незразумела, як гэта Павел Пятровіч можа спакойна адпачываць. Адракат спачатку ўгаварваў сябе: «Глупства, не падобна гэта на Ніну». Але пісьмы прыходзілі штодня. Павел Пятровіч не вытрымаў, недабў адпачынку і прыехаў у Мінск. Уварваўшыся ў сваю кватэру, ён пачаў зневажаць Ніну, называў падманшчыцай, жанчынай лёгкіх паводзін. Не жадаючы слухаць жонку, ён заявіў, што з такою «асобай» жыць не будзе, і, стукнуўшы дзвярыма, выскачыў з дому. Зняважаная жанчына засталася ў поўным неўразу-

менні, але гонар не дазволіў шукаць з ім сустрэч.

Цяжка і неспакойна было на душы і ў Паўла Пятровіча. Работа не клеілася. Над ім узыла «шэфства» тэхнік Валерыя Б. К канцу работы заходзіла да яго і запрашала да сябе. Дома ўся сям'я Валерыі суцяшала: ці варта сумаваць па такой ветранай жанчыне, яна-ж не можа яго зразумець. Тым часам ёсць сапраўдныя жанчыны, якія высока цэняць каханне...

Заява была падана ў народны суд трэцяга ўчастка Варашылаўскага раёна горада Мінска. Павел Пятровіч просіць суд скасаваць яго шлюб з Нінай Васільеўнай. Доказ жончынай здрады — пачка пісем невядомага «прыяцеля». У суд запрасілі на гутарку мужа і жонку. Ніна Васільеўна здзіўлена падазрэннем мужа ў яе здрадзе. Яна шчыра кахае яго і не разумее, што здарылася. Павел Пятровіч хвалюецца. Ён таксама кахае жонку, але няхай будзе, што будзе, а з яго хопіць. Я спрабую звярнуць увагу на тое, што пісьмы маглі быць напісаны са злосным намерам. «У нас няма ворагаў, — гаворыць Павел Пятровіч. — Ды і наогул дыму без агню не бывае».

Выявілася, што аднымі размовамі супругаў не прымірыш, таму

слуханне справы было адкладзена на тыдзень. За гэты час сустрэлася з суседзямі. Аб Ніне Васільеўне ў іх самыя станоўчыя і добрыя думкі. Прыйшла на работу да Паўла Пятровіча. Тут мне расказалі пра дзіўнае «шэфства» Валерыі Б. і ахарактарызаваў яе, як чалавека, гатовага на ўсё дзеля дасягнення сваёй мэты. Адразу ўзнікла падазрэнне. Я ўзяла некаторыя дакументы, напісаныя рукой Валерыі, і разам з пісьмамі накіравала іх на экспертызу. Мае падазрэнні пацвердзіліся. Дакументы і пісьмы былі напісаны адною рукой.

На судовым пасяджэнні Павел Пятровіч даведаўся, хто быў яго невідомы «прыяцель».

— Вы, Павел Пятровіч, забылі, што сапраўднае каханне павінна грунтавацца на дружбе, давер'і і ўзаемаразуменні. Калі-б вы верылі жонцы, то ніякія пісьмы не маглі-б пахіснуць ваша шчасце.

Павел Пятровіч збянтэжана і радасна працягнуў жонцы руку і папрасіў прабачэння.

— Таварышы суддзі, — заявіў ён, — калі Ніна даруе мне, я зраблю ўсё, каб у нас была дружная савецкая сям'я.

Вышэй мы бачылі, што слова сваё ён стрымаў.

... Узаемнае давер'е таксама было парушана ў Нікалая і Мар'і П. Па дагавору муж некаторы час працаваў у лясной прамысловасці Карэла-Фінскай ССР. За гэты час у яго нарадзіўся сын. Прыехаўшы дамоў, Нікалай заявіў, што сын не яго. Пакрыўджаная падазрэннем, Мар'я падала ў суд, папрабуючы разводу. Доўга гутарылі мы з мужам і жонкай, а потым вырашылі ўсім складам суда паехаць да іх на кватэру. У калысачцы ляжаў маленькі Пеця — віноўнік спрэчкі. Прыгледзеліся да Пеці — выліты бацька.

— Нікалай, — сказалі мы, — якія могуць быць у вас сумненні? Паглядзіце ўважліва на сына!

Тым часам прыйшлі бацькі Мар'і П. і дапамаглі нам пераканаць маладжонаў. Каля калыскі маленькага Пеці адбылося прымірэнне мужа і жонкі.

Часам повадам для разводу з'яўляецца і тое, што людзі забываюць пра свае абавязкі перад сям'ёй, пра адказнасць за выхаванне дзяцей.

Работнік будтрэста Л. пражыў з жонкай сем год. У іх было двое дзяцей. Але раптам ён загахаўся ў другую жанчыну. «Я яшчэ малады, — гаварыў ён на судзе, — і з-за дзяцей не хачу губіць аса-

бістае шчасце. Прашу скасаваць шлюб».

Было ясна, што тут цяжкі выпадак. Звярнуліся мы ў партыйнае бюро будтрэста, дзе працаваў Л. Грамадскія арганізацыі і партыйны камітэт сур'ёзна патрабавалі ад Л., каб ён не разбураў сям'і, і напамнілі яму ленінскія словы, што ў каханні ўдзельнічаюць двое, і ўзнікае новае, трэцяе жыццё. Тут ёсць грамадскі інтарэс, узнікае абавязак у адносінах да калектыву. Актыўнае ўмяшанне грамадскасці прывяло Л. да розуму. Ён папрасіў у суда вярнуць яму заяву. Нядаўна мы наведаль будаўнічы трэст і пацікавіліся справай Л. Адносіны ў сям'і наладзіліся, «любоўны чад» у Л. прайшоў.

Часам маладыя людзі, уступаючы ў шлюб, не ўжываюцца характарамі. Барыс і Кацярына В. — маладыя рабочыя Мінскага трактарнага завода — да жаніцбы доўгі час сябравалі, хадзілі ў кіно, на танцы. Нарэшце пажаніліся. Сябры па рабоце разам зладзілі вяселле. Здавалася, будзе дружная сям'я. Але дружбы якраз не атрымалася. Спрачаліся з-за кожнага глупства: і з-за колеру галыштука, і з-за таго, якую сукенку адзець. Адзін аднаму не ўступалі ні ў чым. Найшла каса на камень! З-за спрэчак часам не хацелася дадому ісці.

І вось Барыс і Каця ў зале суда. Суду ясна, якія прычыны прывялі сюды маладых. Стараемся згладзіць афіцыйную абстаноўку, вядзем задушэўную размову. Адна з засядальніц ведае бацькоў Барыса.

— Малады чалавек, — гаворыць яна, — вы-б павучыліся ў сваіх бацькоў. Ці ведаеце вы, як цяжка жылося ім да рэвалюцыі, на кавалак хлеба не хапала. Але, як сапраўдныя рабочыя, яны не спрачаліся, гора і радасць дзялілі папалам.

Другая засядальніца, комсамольскі работнік, гаворыць:

— Як маладыя людзі, вы павінны адкінуць усялякую дробязь, не спрацацця дарма, узаемна вы-

хоўвацца, старацца зразумець адзін аднаго. Часам трэба ахвяраваць асабістым, каб захаваць галоўнае — каханне.

Да позняга вечара зацягнулася гутарка. І мы бачылі, як прасвятлелі твары маладых. Узялі назад заявы. Ведаем, што яшчэ не мала цяжкасцей у іх наперадзе, але сям'ю яны наладзяць.

Іншы раз сям'ю захоўвае сяброўская парада. Муж і жонка З. пражылі пяць год, а дзяцей не мелі. Хацелі разыйсціся. Трэба зазначыць, што такі павод гучыць важка і пераканаўча. Мы спыталі мужа і жонку:

— Скажыце, прычына, указаная вамі ў заяве, адзіная?

— Так, адзіная, — адказалі яны.

— А падумалі вы аб тым, што можаце ўсынавіць дзіця?

— Так, мы аб гэтым думалі, але неяк боязна браць чужое.

— Прачытайце ў газеце пра подзвіг простых савецкіх людзей — ташкенцкага каваля Шахмеда Шамахмудава і яго жонкі Акрамавай Бахры. Яны выгадалі і выхавалі 14 дзяцей-сірот. Гэтыя дзеці шчыра любяць і паважаюць сваіх усынавіцеляў.

Муж і жонка пераглынуліся.

— А чаму-б нам сапраўды не ўзяць на выхаванне хлопчыка ці дзяўчынку? Таварыш суддзя, мы параімся, падумаем з разводам.

Праз месяц у суд зайшла жонка Л. з просьбай вярнуць заяву. За руку яна вяла двухгадовую дзяўчынку.

— Пазнаёмцесь, наша дачка!

У нашай краіне склалася моцная савецкая сям'я. Гэта не эгаістычны маленькі свет, процістаўлены грамадству, а сям'я, якая будзе на каханні і ўзаемаразуменні. У сацыялістычным грамадстве сям'я жыве радасным і шчаслівым жыццём, выходзіць сваіх членаў у духу высокіх прынцыпаў камуністычнай маралі. Атмасфера любові і павагі пануе ў сапраўднай савецкай сям'і. У ёй не павінна быць прынцыповых разыходжанняў, якія штурхалі-б на развод.

Але ў свядомасці паасобных грамадзян ёсць яшчэ перажыткі, якія ўплываюць на трываласць сям'і. Савецкі суд вядзе рашучую барацьбу супроць перажыткаў праклятага мінулага, змагаецца за ўмацаванне сям'і.

Р. ЦЫГАНОВІЧ,

народны суддзя 3-га ўчастка
Варашылаўскага раёна г. Мінска.

І ГАР сядзеў у пакоі і з сумам пазіраў праз акно на двор. Там гуляў Алік. Аліку, відаць, было весела, бо ён з захапленнем цягаў за вяровачку свой сіненькі грузавік і нават не глядзеў на тое акно, ля якога сядзеў Ігар.

— Ма-ам, — працягнуў Ігар, паварочваючыся да маці, — пусці мяне на вуліцу-у.

— Зноў на вуліцу? — прастагнала Ірына Паўлаўна, адкладваючы ў бок новы раман, які яна толькі што пачала чытаць. — Хіба-ж ты не бачыш, сонейка, што на вуліцы гэты разбойнік?! Хочаш, каб ён зноў збіў цябе на горкі яблык?! Я-ж учора ледзь выра-тавала цябе!

Ірына Паўлаўна кінулася да Ігара і пачала асыпаць пацалункамі яго тварык, які, калі і нагадваў яблык, то не горкі і збіты, а свежаныкі і чырвененькі.

Ігар горка ўздыхнуў. З уласнага невялічкага жыццёвага вопыту ён ведаў, што спрацацца з мамай не варта, і калі сказала яна, што не пусціць да Аліка, то і не пусціць, асабліва пасля таго, як Алік стукнуў яго, Ігара, кулаком.

Праўда, Ігар дакладна не памятае, хто каго стукнуў — ён Аліка, ці Алік яго, але мама кажа, што гэта Алік яго стукнуў. Яна нават крычала тады на Аліка, што ён бандыт і разбойнік.

Ігар успомніў, як мама называла Аліка разбойнікам, і ўявіў сабе

Аліка з нажом у зубах, падобным да таго страшнага бандыта, якога ён бачыў на малюнку, што ў кніжцы пра Алі-Бабу і сорак разбойнікаў. Ігару стала вельмі смешна. «Ну які-ж Алік разбойнік, — падумаў Ігар, — калі ён жабы баіцца і калі я яго раз-два кладу на лапаткі!»

Але разбойнік Алік ці не, а гуляць з ім мама не пускае.

І вось Ігар дома... Адзін... Як гэта сумна!.. Алік гуляе на дварэ, а яго дык не пускаюць...

Ігар яшчэ раз горка ўздыхнуў і адышоў ад акна. Крыху пастаяў сярод пакоя, пасля падышоў да свайго століка з цацкамі. Тут ляжаў чырвоны з моцна нацягнутай жоўтаю скураю барабан, яшчэ нядаўні гонар Ігара і прадмет зайздрасці ўсіх дзяцей на дварэ. Каля барабана стаяў бліскучы сіненькі завадны тралейбус. Ігар узяў барабан, патрымаў яго ў руках і паклаў на месца. Яму не захацелася нават пастукаць па ім палачкамі. Узяў тралейбус, некалькі разоў пакруціў ключык і паставіў на падлогу. Тралейбус паехаў, але хутка даехаў да сцяны і стукнуўся ў яе. Ігару не захацелася нават падняць яго, да таго абрыд яму тралейбус, і ён ад злосці пхнуў яго нагою. Тралейбус са стукатам і звонам паляцеў пад ложка.

— Мя-яў, — пачулася з-пад ложка.

— Коцік! — узрадаваўся Ігар,

што знайшоў з кім пагуляць, і палез пад ложка.

Але коцік, якому, відаць, не падабаліся гульні з Ігарам, прыціснуўся да сцяны і падняў прэдняю лапу, рыхтуючыся да абароны. І ў той час, калі Ігар працягнуў руку, каб узяць коціка, коцік стукнуў яго лапай па руцэ.

— Ой! — войкнуў Ігар і, прыціскаючы падрапаную руку да вуснаў, палез з-пад ложка.

Такія дзёрзкія паводзіны коціка канчаткова сапсавалі настрой хлопчыка.

Ён вылез з-пад ложка і ўсеўся на падлогу.

«Няма мне з кім пагуляць, — думаў Ігар, смочучы падрапаную руку і ледзь не плачучы ад крыўды. — Да дзяцей мама не пускае, коцік са мной гуляць не хоча»...

Хлопчык уздыхнуў. Рука балель перастала, але Ігар не ўставаў з падлогі. З новай сілай захацелася на вуліцу.

«Няхай-бы ўжо хоць з мамаю пайсці на двор... Усё-ж веселей было-б, чым аднаму сядзець дома, — думаў Ігар. — Канешне, каб маме было так сумна, як мне, то яна-б пайшла, але-ж маме ніколі не бывае сумна...» Не так даўно да мамы прыходзіла Вольга Філіпаўна з пятай кватэры. Мама з ёю доўга доўга гаварыла. Пра Аліка гаварыла, што яго вельмі дрэнна выходваюць, пра алікаву маму, што яна пляткарка і разбойніка гадуе, пра яго, пра Ігара, гаварыла, што ён дзіця незвычайнае — вельмі разумнае і развітое. Пасля мама паказвала Вользе Філіпаўне сшытак для малявання, у якім ён маляваў, і казала, што ў яго талент. А Ігар убачыў, што мама паказвала цёці тую грушу, якую намаляваў дзядзька Коля, калі Ігар яго папрасіў.

Пасля прыходзіла цёця Стэфан, тая, што жыве на трэцім паверсе. З ёю мама гаварыла пра Вольгу Філіпаўну, што яна кожны дзень новую сукенку апранае і за сваім мужам не даглядае. Ігар не разумеў, як трэба даглядаць за мужам Вольгі Філіпаўны. Ён-жа не маленькі. У яго-ж такія вусы доўгія, — і за ім, за вусатым, трэба даглядаць?

Ігар нават падышоў да мамы і спытаў, як гэта трэба даглядаць за дзядзем Колям, але мама сказала, каб ён не ўмешваўся ў размову дарослых, і адвяла яго ў другі пакой.

... Наогул Ігар ведае, што на ўсёй вуліцы, ды і не толькі на ўсёй вуліцы, а і на ўсім свеце ён, Ігар, самы лепшы. Усе астатнія дзеці — дурныя і кепска выхаваныя. Гэта мама гаворыць Ігару кожны дзень. Але Ігару зусім не

радасна ад таго, што ён удаўся такою цацаю. Бо ўсім іншым дзецям весела — яны гуляюць усе разам, а калі і паб'юцца, то памірацца, а ён, Ігар, заўсёды адзін, і яму сумна. Вось і зараз так сумна — так сумна.

Седзячы на падлозе, Ігар азірнуўся навакол.

«Ну што-б такое цікавае знайсці, чым-бы такім забавіцца?» — думаў ён, але нічога, вартага ўвагі, Ігар не ўбачыў.

І раптам у той час, калі Ігару здавалася, што ён ужо памірае ад суму, нібы сонейка сярод хмурнага неба, пад шафай нешта бліснула. Ігар умомант усхапіўся, падбег да шафы і падсунуў пад яе руку. Рука намацала нешта гладкае і халоднае. Ігар, затаіўшы дыханне, пацягнуў гэтае нешта з-пад шафы. Ён думаў, што зараз выцягне нешта вельмі і вельмі цікавае.

— Нажніцы, — з найвялікшым расчараваннем прамовіў Ігар, калі знаходка была выцягнута з-пад шафы. Ігар горка ўздыхнуў і ўжо хацеў панесці і аддаць нажніцы маме, бо яна з тыдзень шукала іх, але раптам перадумаў.

«Гэтыя нажніцы вельмі вострыя, — успомніў Ігар. — Мама ніколі не давала мне іх, але я бачыў, як яна імі кроіла. Эх, як добра рэзаўся імі нейкі чырвоны матэрыял! Што-б мне паспрабаваць парэзаць?»

Хлопчык азірнуўся. На вочы яму трапіў часопіс, які ўчора мама праглядала з краўчыхай. Ён падышоў да стала, узяў часопіс, разгарнуў яго. Там былі намаляваны прыгожыя дзядзі і цёці.

«Выражу гэтую цёцю», — вырашыў Ігар.

І ён асцярожна, не спяшаючы, пачаў рэзаць. Гэта было цікава. Выразаўшы цёцю, Ігар узяўся за дзядзю. Пасля выразаў другую цёцю.

«У цёці вельмі доўгія ногі, — падумаў Ігар, — давай я іх адрэжу».

І, не доўга думаючы, ён адрэзаў ногі, якія яму здаваліся доўгімі...

Выразаць цёцяў і дзядзяў было вельмі цікава. Ігар і не заўважыў, як у часопісе не засталася ніводнага дзядзі і ніводнай цёці. А Ігар толькі разышоўся. Зараз яму вельмі хацелася рэзаць.

«Што-б яшчэ парэзаць?» — падумаў Ігар і азірнуўся.

У гэты час з-пад ложка паволі выходзіў коцік.

Чуючы, што ў пакоі ўсталява-

лася цішыня, ён, напэўна, вырашыў пакінуць сваю схованку.

«Банцік! — падумаў Ігар. — Трэба выразаць коціку стужку і завязаць на шыі банцік! Ён будзе

акурат, як той, што на паштоўцы — такі прыгожы коцік», — і Ігар ліхаманкава агледзеў пакой, шукаючы, з чаго-б зрабіць коціку банцік.

Але нішто не кінулася яму ў вочы. Тады ён падбег і адчыніў дзверку шафы.

Там, пераліваючыся бліскучым блакітным аксамітам, вісела новая маміна сукенка. Хлопчык паглядзеў на яе, пасля на нажніцы і нерашуча пацягнуў сукенку з шафы.

«Адрэжу кавалачак ад сукенкі», — падумаў ён і распасцёр сукенку на падлозе.

«Калі я трошчкі адрэжу знізу, мама і не заўважыць, — думаў Ігар, — сукенка-ж вельмі доўгая... А калі і заўважыць, то падумае, што яна ўжо вырасла са сваёй сукенкі. Сказала-ж яна, што я вырас са сваіх штонікаў, калі ўбачыла, што яны мне кароткія сталі».

І высунуўшы кончык языка і варушачы ім у такт нажніцам, Ігар пачаў адразу падол у новай мамінай сукенцы. Больш яму не было сумна.

ПРЫЯЦЕЛІ ШКОЛЫ

АБ РАБОЦЕ бацькоўскага камітэта школы № 50 г. Мінска чулі мы не раз. Суседка мая, дачка якой вучыцца ў гэтай школе, з захапленнем расказвала аб справах школьных актывістак: «Нашы жанчыны — проста малайцы. У іх карыснаму могуць навучыцца многія бацькоўскія камітэты». Зусім зразумела, што з такімі людзьмі хацелася пазнаёміцца бліжэй.

Мінская школа № 50 узнікла разам з жылымі дамамі ў раёне вуліц Калініна, Краснай, Куйбышэва. Прыйшлі новыя жыхары, і ўжо 21 і 27 школам цяжка было справіцца з вялікім патокам вучняў.

У мінулым годзе, у самым пачатку заняткаў, бацькі сабраліся на першы свой сход. Каго выбраць у бацькоўскі камітэт? Гэтае пытанне было нялёгкім, бо многія бацькі ўпершыню сустраліся. На дапамогу прыйшлі настаўнікі, якія паспелі заўважыць, хто з цікавасцю, а хто абыхаваа адносіцца да школьных спраў.

Старшыня камітэта Ніна Васільеўна Блінова і члены камітэта Валянціна Георгіеўна Бурава, Станіслава Антоўна Балыкіна, Соф'я Паўлаўна Касюга, Ірына Аляксандраўна Гуськова і іншыя з любоўю расказваюць аб рабоце школьнага актыву.

«Што нас найбольш радуе?» — пытае Ніна Васільеўна і сама адказвае: «Тое, што наш актыў хутка расце. Цяпер мы ўжо маем 65 чалавек, на якіх апіраемся ў рабоце». Калі ўлічыць, што шосты клас школы з'яўляецца пакуль старэйшым, то гэтая лічба безумоўна радуе.

Члены камітэта перш за ўсё пачалі знаёміцца з вучнямі, з іх бацькамі, з хатнімі ўмовамі. Высветлілася, што частцы дзяцей трэба аказаць матэрыяльную дапамогу. Але дзе ўзяць сродкі? Член камітэта Саяра Гайдараўна Шастаналава — вялікі аматар самадзейнага мастацтва — прапанавала падрыхтаваць вечар самадзейнасці. Падрыхтоўку ўзяла на сябе. Спраў было шмат. Трэба было выявіць, хто добра спявае, дэкламуе, танцуе, падбраць цікавую праграму. Пакуль Саяра Гайдараўна рэпетыравала з дзецьмі, астатнія члены камітэта распаўсюджвалі білеты. Вялікай была радасць актывістак і ўсіх бацькоў, калі вечар удаўся на славу.

Так узнік матэрыяльны фонд дапамогі сіротам. Можна было вылаткаваць каля чатырох тысяч рублёў. Жанчыны вырашылі зрабіць усе сваімі рукамі. Не лічачыся з часам, яны закупілі матэрыял, пашылі для дзяўчынак формы і фартухі, аб'ездзілі магазіны, каб падбраць патрэбны размер касцюмаў і паліто.

Асаблівых клопатаў патрабавала паспяховасць. Кожнага неспяваючага члена бацькоўскага камітэта ўзялі на ўлік. Такіх вучняў наведваюць дома, падоўгу гутараць з бацькамі, каго не-

Пасяджэнне бацькоўскага камітэта ў Мінскай школе № 50. У сярэдзіне — старшыня бацькоўскага камітэта Н. В. Блінова. Фото В. Дагаева.

абходна, запрашаюць на сваё пасяджэнне.

Кожная двойка павінна выклікаць у бацькоў трывогу. І не толькі двойка, але і кожны выпадак недысцыплінаванасці, грубасці, неахайнасці. І што ўтойваць: бывае і самім актывістам нямаля дастаецца.

Захарка Матлін з першага класа пачаў «выдзяляцца». То прыйдзе брудны на заняткі, то свавольць на ўроку, то не выканае хатняга задання.

Калі члены бацькоўскага камітэта таварышы Фіялка і Кузняцова прыходзілі да маці, яна іх сустракала ў штыхі.

— Не ваша справа ўмешвацца ў маё асабістае жыццё. Маё гэта дзіця, а не ваша! — крычала яна.

Таварышы Кузняцова і Фіялка з вялікай вытрымкай даказвалі маці, што яна памыляецца. Дабіліся таго, што яна з'явілася на пасяджэнне бацькоўскага камітэта. Аднак і гэта не пайшло на карысць. Захарку прыйшлося пакінуць на другі год. Пра гэты факт члены бацькоўскага камітэта расказваюць з жалем. Яны не перастаюць напамінаць маці Захаркі пра яе абавязкі. Здаецца, лёд крануўся. Цяпер ужо яна не сустракае актывістак лаянкай.

На прыкладзе з Захаркай Матліным актывісткі вучаць бацькоў. Вучань пятага класа Генадзі Снітко таксама дрэнна вучыўся. Яго маці — прыбіральшчыца. Не раз прыходзілася выклікаць яе на пасяджэнне бацькоўскага камітэта. Гэта дало станоўчыя вынікі. Актывісткі здолелі зрабіць уплыў на маці, а яна на свайго сына. Цяпер Генадзі прыкметна падцягнуўся і ў паспяховасці і ў дысцыпліне.

Дырэктар Андрэй Яфімавіч Точын і настаўнікі называюць членаў бацькоўскага камітэта прыяцелямі школы. І гэта правільна. Іх хвалюе ўсё, што звязана са школай. Калі зацягнулася будаўніцтва школы, актывісткі пайшлі ў гарана. Калі і гэта не дапамагло, яны

напісалі ў рэдакцыю газеты «Правда». Тэмпы будаўніцтва значна ўзняліся.

Неяк на пасяджэнні педагогічнага савета ўзнікла пытанне аб уроках ручной працы. І тут на дапамогу прыйшлі

Паўлюк ПРАНУЗА

МАМІН СЫНОК

Не бывае без прыгляду
Ён ані хвіліны.

Маці песціць: «Мая радасць,
Ты ў мяне адзіны.

У цяньку сядзь, тратуарам
Не хадзі, мой мілы.
Што карысці той з загару?
Набярэшся пылу»...

Вось лужок — паўзуць кузуркі,
Пырхнуў матылёчак.
Маці просіць: «Іх у рукі
Не бяры, сыночак».

Сыпле процьму настаўленняў:
«Бегай, ды паволі,
Не запэччай-жа адзення,
Любы мой саколік».

А саколіку ахвота,
Разгарнуўшы крылы,
Лётаць босаму да поту,
Дыхаць ветрам, пылам.

Нахіляецца над ложкам
Маці ноччу, ранкам,
Ледзве кашляне Сярожка,
Да ўрача — маланкай.

Як накрэмзае на браме
Мелам сказ нягожы,
Маці плясне далонямі:
— Сын мой! Быць не можа...

Высадзіць суседу шыбу,
Маці ў абарону:
— Што вы! Што вы! Сын мой хіба!
Ён такі ціхоня.

Творыць балаўнік, што хоча
На дварэ і дома.
Кім-жа вырасце сыночак
Вам, бацькі, вядома!

актывісткі. Соф'я Паўлаўна Касюга ўзялася весці гэты ўрок у трэціх класах. К канцу года дзеці ўмелі ўжо зачыраваць панчошу, прышыць гузік, абвязаць хустачку і сёе-тое вышываць.

Бацькоўскі камітэт працуе строга па плану. Усё, што намечана планам, абавязкова павінна быць зроблена. Да выбару лектара падыходзяць з усёй сур'ёзнасцю: стараюцца, каб гэта быў чалавек кваліфікаваны, каб лекцыя была даступнай і не нуднай. А лекцыі для бацькоў даволі частыя, тэматыка рознастайная. Тут і выхаванне вучня ў сям'і і школе, і выхаванне волі і характару, і арганізацыя вучэбнай працы. Урач праводзіў гутаркі аб снах і снобчаннях, аб дзіцячым паралічы.

Камітэт школы стварыў пастаянны камісіі (па педагогічнай прапагандзе, усенавучу, вучэбна-выхаваўчую, культурна-масавую і санітарна-гаспадарчую) і кіруе імі. Асаблівай пахвалы заслужоўвае работа санітарнай камісіі. Не праходзіць і дня, каб таварышы Бурава, Савінкава, Бабкіна і іншыя не правярылі, як прыбіраюцца класы, ці праветрываюцца яны своєчасова, ці няма дзе-небудзь пылу, ці акуратна апрануты дзеці.

Школьны акты ў многа дапамагае і ў піонерскай рабоце. На адзін са збораў дружыны ён запрасіў Героя Савецкага Саюза палкоўніка Лебедзева, які расказаў вучням аб Савецкай Арміі, на другім тав. Шастапалава, якая вучылася ў адной школе з Зояй Касмадзем'янскай, расказала дзецям аб школьных гадах Зои. Дзеці слухалі гутарку з затоемым дыханнем. Гэта было лепшай падзякай школьным актывістам.

Мы пабывалі ў школе напярэдадні 38-й гадавіны Вялікага Кастрычніка. У класах ішла дзейная падрыхтоўка да свята. І ва ўсім адчуваліся клопаты членаў бацькоўскага камітэта. Адчувалася, што жыццё школы стала для іх часткай свайго жыцця.

М. УЛАДЗІМІРАВА

ПАЧНІЦЕ ВЯЗАЦЬ

Вязанне — вельмі нескладанае па тэхнічных прыёмах мастацтва, а тым часам, авалодаўшы ім, колькі прыгожых і карысных рэчаў можна зрабіць!

Умеючы вязаць, жанчына і сама здолее прыгожа апрануцца, і дзяцей забяспечыць цёплымі рэчамі, і зрабіць прыемны падарунак блізім.

Ніжэй падаем некалькі апісанняў, якія дапамогуць за кароткі час авалодаць асноўнымі прыёмамі вязання.

Перш за ўсё, трэба навучыцца набіраць петлі. Для гэтага ўважліва прачытайце апісанне і разглядзіце рыс. 1.

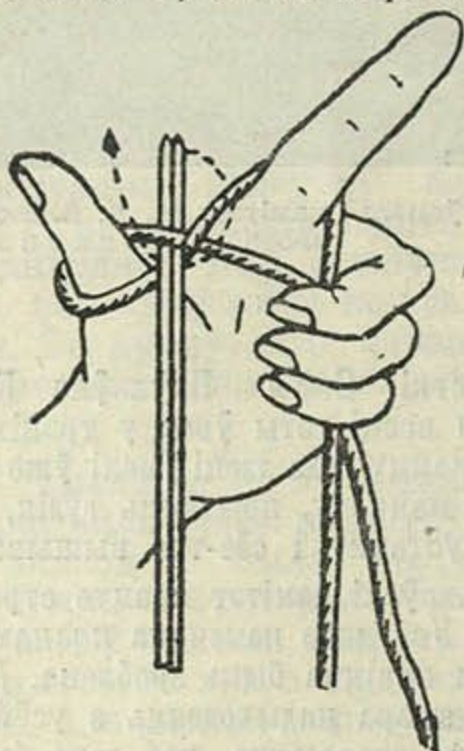

Рис. 1.

НАБОР ПЕЦЕЛЬ

1. Адматайце ад клубка нітку даўжынёй, прыкладна, у поўметра, накіньце яе на вялікі палец левай рукі кароткім канцом да далоні, затым накіньце нітку, якая ідзе ад клубка, на ўказальны палец і прыцісніце абодва канцы да далоні трыма астатнімі пальцамі (рис. 1).

2. Вазьміце ў правую руку дзве складзеныя разам спіцы і ўвядзіце іх канцы ў пятлю, якая ўтварылася вакол вялікага пальца. Падхапіце імі зверху нітку, накінутую на ўказальны палец, і ўцягніце яе ў пятлю ў напрамку стрэлкі, а пятлю з вялікага пальца скіньце.

3. Падхапіце вялікім пальцам знізу скінутую пятлю і, рассунуўшы вялікі і ўказальны пальцы, зацягніце першую пяцельку, якая ўтварылася на спіцах. Наступныя петлі набіраюцца такім-жа спосабам. Калі набярэце патрэбную колькасць пецель, асцярожна выцягніце адну са спіц.

ВОНКАВЫЯ (ЗНЕШНІЯ) ПЕТЛІ АБО ВЯЗАННЕ НА ПРАВЫ БОК

Вазьміце ў правую руку свабодную спіцу, а ў левую — спіцу з набранымі петлямі. Накіньце нітку, якая ідзе ад клубка, на ўказальны палец левай рукі, працягніце яе пад сярэдні палец, накіньце на безыменны і працягніце пад мізінец. Увядзіце правую спіцу ў адтуліну першай пятлі, падхапіце зверху нітку з указальнага пальца і працягніце яе ў пятлю (рис. 2). Указальным пальцам правай рукі падштурхні-

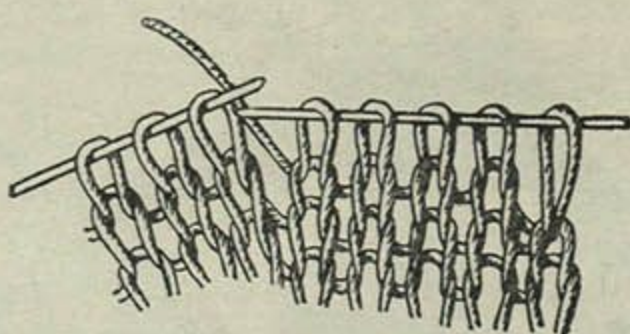

Рис. 2.

це левую спіцу і зніміце з яе першую вонкавую пятлю на правую спіцу. Паўтарыце гэтыя рухі некалькі раз.

Цяпер набярэце на спіцы 20 пецель і вяжыце свабодна да канца раду вонкавымі петлямі, не вельмі нацягваючы нітку. Па меры вязкі ўсе петлі з левай спіцы прайдуць на правую. Павярніце работу навыварат і зноў вяжыце на правы бок да канца раду. Такая вязка называецца «хустачкай» або «вяровачкай». Для ўтварэння так званых «кромак» першая ў радзе пятля пры любым вязанні заўсёды правязваецца на правы бок, а апошняя знімаецца без правязвання на правую спіцу. Пры гэтым рабочая нітка перакладаецца на левую спіцу паўзверху гэтай пятлі.

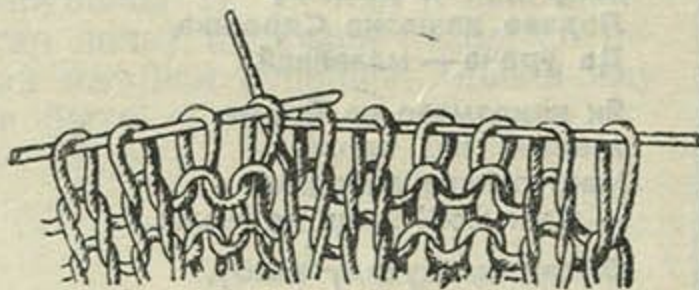

Рис. 3.

АДВАРОТНЫЯ ПЕТЛІ АБО ВЯЗАННЕ НАВЫВАРАТ

Вазьміце ў правую руку свабодную спіцу, а ў левую — спіцу з набранымі петлямі. Накіньце нітку, якая ідзе ад клубка, на левую спіцу і трымайце яе перад першай пятлёй (рис. 3). Падвядзіце правую спіцу за нітку, увядзіце яе ў адтуліну пятлі, падхапіце знізу нітку, як паказвае стрэлка, і працягніце яе ў пятлю. Указальным пальцам правай рукі падштурхніце левую спіцу і зніміце з яе першую адваротную пятлю на правую спіцу. Паўтарыце гэтыя рухі некалькі раз.

Цяпер набярэце на спіцы 20 пецель і правяжыце 10 радоў вонкавымі петлямі па версе і адваротнымі па левым баку работы. Такая вязка называецца «панчошнай».

Гумка (рис. 4)

Набярэце на спіцы 20 пецель і вяжыце, чаргуючы ў першым радзе адну вонкавую і адну адваротную пятлю. Другі рад вяжыце, як ляжаць петлі, г. зн. вонкавыя вяжыце над вонкавымі,

а адваротныя над адваротнымі. Можна вязаць гумку, чаргуючы дзве вонкавыя і дзве адваротныя петлі, тры вонкавыя і тры адваротныя і г. д.

ПРЫБАУЛЕННЕ І ЗМЯНШЭННЕ ПЕТЛЯУ

1. Каб прыбавіць пятлю, трэба зрабіць з адной пятлі дзве, г. зн. спачатку правязваць яе звонку з пярэдняга боку, а затым, не знімаючы з левай спіцы, правязваць яшчэ раз з задняга боку.

2. Каб адняць пятлю, трэба зрабіць з двух пецель адну, правязваючы для гэтага дзве пятлі разам.

Рис. 5.

СПУСК ПЕЦЕЛЬ

Гатовую работу трэба закончыць, г. зн. зняць са спіц так, каб яна не распаўсюлася. Для гэтага правяжыце дзве пятлі на правы бок, затым увядзіце левую спіцу паўзверху правай у першую пятлю і працягніце праз яе другую пятлю ў напрамку стрэлкі (рис. 5). Наступную пятлю зноў правяжыце на правы бок, працягніце яе праз папярэднюю і так да таго часу, пакуль на правай спіцы не застанецца адна пятля, якую пацягніце мацней, і адарвіце нітку.

Цяпер, калі вы ўжо авалодалі асноўнымі прыёмамі вязання, вы лёгка зможаце звязаць сабе нескладаную кофточку паводле нашага апісання.

Перш за ўсё, трэба падрыхтаваць выкрайкі па маштабных чарцяжах (рис. 7), а затым звязаць узор, прыведзены ў пачатку апісання, вышынёй у 5 см і, прыклаўшы яго да выкрайкі, вызначыць, якую колькасць пецель неабходна набраць, каб выканаць даную дэталі, бо колькасць пецель, указаная ў апісанні, можа быць недакладнай. Яна залежыць ад таўшчыні вашай шэрсці і спіц.

Кофточка-японка (рис. 6)

Спіцы №№ 2,5 і 2. Матэрыял: 200 г светлай тонкай шэрсці.

Узор вязкі на 20 пецель, уключаючы па адной пятлі з кожнага боку на кромку.

- 1 рад. Увесь на правы бок.
- 2 рад. Увесь на левы бок.
- 3 рад. Увесь на правы бок.
- 4 рад. Увесь на левы бок.
- 5 рад. Увесь на правы бок.
- 6 рад. Увесь на правы бок.
- 7 рад. Увесь на правы бок.
- 8 рад. Увесь на левы бок.
- 9 рад. Увесь на правы бок.
- 10 рад. Увесь на левы бок.
- 11 рад. Увесь на правы бок.

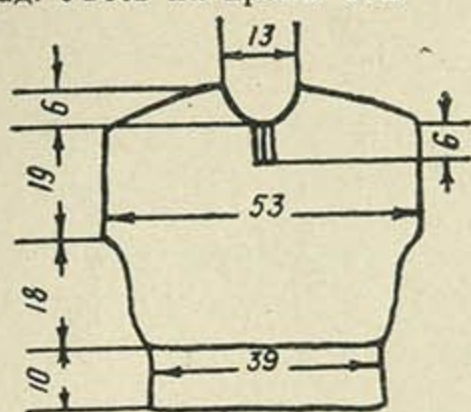

Рис. 7.

- 12 рад. Увесь на правы бок.
- 13 рад. Увесь на правы бок.
- 14 рад. Увесь на правы бок.
- 3 15-га раду рысунак паўтараецца.

Спінка. Набярыце 110 пецель на спіцы № 2, 5 і вяжыце 18 см да пройма паводле ўзору, прыведзенага ў пачатку апісання кофточкі, роўнамерна прыбаўляючы па вышыні боку па 5 пецель з кожнага боку. Затым накіньце нітку, якая ідзе ад клубка, на ўказальны палец правай рукі, павярніце яе ад сябе і надзеўце атрыманую пятлю на левую спіцу, туга зацягнуўшы нітку. Такіх лёгкіх пецель накіньце па 5 з кожнага боку работы для рукава японкі. Затым вяжыце 19 см без змяненняў, пасля чаго пачніце спуск плячэй. Адвядзіце на кожнае плячо па 50 пецель і спусціце іх у 10 прыёмаў па 5 пецель адну за другой, як паказана на рыс. 5. 30 пецель, што засталіся ў сярэдзіне спінкі, спусціце падрад на гарлавіну.

Перад. Набярыце 120 пецель на спіцы № 2, 5 і вяжыце паводле ўзору 18 см да пройма, роўнамерна прыбаўляючы ў вышыню па 5 пецель з кожнага боку. Для ўтварэння рукава японкі накіньце каля проймаў па 5 лёгкіх пецель з кожнага боку работы. Правяжыце яшчэ 13 см без змен, затым падзяліце агульную колькасць пецель на дзве роўныя часткі і

далей вяжыце з двух клубкоў, ад чаго ўтвараецца разрэз у сярэдзіне пераду. Каб краі разрэзу не закручваліся, вяжыце па 3 пятлі з кожнага боку, «вяровачкай».

Правязавшы такім чынам 6 см, спусціце па 20 пецель з кожнага боку разрэзу на гарлавіну, а затым спускайце плячы, як на спіцы, г. зн. у 10 прыёмаў па 5 пецель адну за другой.

Бант. Набярыце 7 пецель на спіцы № 2 і звяжыце палоску для банта даўжынёй у 100 см гумкай 1×1, г. зн. чаргуючы адну правую і адну левую пятлю.

Зборка кофточкі. Накаліце спінку і перад кофточкі адваротным бокам уверх на выкрайку і злёжку адпрасуйце праз тоўсты мокры шматок. Затым устаўце спіцы № 2 пачаргова ў петлі зачыну спінкі і пераду ля таліі і звяжыце гумкі 1×1 вышынёй у 10 см. Сшыўце перад і спінку кофточкі па лініі плячэй, устаўце спіцы № 2 у петлі вакол рукавоў і звяжыце гумкі 1×1 вышынёй у 3 см, пасля чаго сшыўце бакі кофточкі. Абвяжыце гарлавіну кручком, каб яна не расцягвалася, і абшыўце яе палоскай банта.

М. ГАЙ-ГУЛІНА

КАРЫСНЫЯ ПАРАДЫ

ТОРТ ХАТНІ

4 жаўткі, 1 шклянку цукру, 200 г слівачнага масла добра расцерці і замясіць некрутое цеста, дадаўшы адзін ванільны парашок. Падзяліць на тры часткі і выпечы тры каржы. Да збітых чатырох бялкоў дадаць 4—5 сталовых лыжак сіропу ад любога варэння і змазаць кожны з каржоў. Зверху торт пасыпаць дробна нарэзанымі арэхамі або міндалем з цукрам. Праз 3—4 гадзіны пасля выпечкі торт можна падаваць к сталу.

ФРУКТОВЫ МАРМЕЛАД

Лепш за ўсё варыць мармелад з антонаўскіх яблыкаў, абрыкосаў, алычы, айвы, сліў. Фрукты награвваюць у вадзе да размякчэння, а затым, зліўшы вадку, праціраюць праз дробнае сита або рэшата. Атрыманае пюрэ змешваюць з цукрам у роўных колькасцях (шклянку на шклянку) і ўварваюць сумесь да таго часу, пакуль не застанеца прыкладна палавіна ўзятага аб'ёму.

Звараную мармеладную масу яшчэ ў гарачым выглядзе выліваюць у неглыбокую пасуду або невялікія драўляныя скрынкі. Дно і сценкі скрынак пажадана выслаць паперай. Пасля ахаладжэння маса набывае студзенепадобны выгляд.

Можна прыгатаваць і фармавы мармелад. Для гэтага мармеладную масу разліваюць у формачкі, з якіх пасля ахаладжэння мармелад вымаюць і падсушваюць у духоўцы або поўастыўшай рускай печы да з'яўлення на паверхні мармеладу шчыльнай сухой бліскачай скарынкі. Пасля падсушкі мармелад можна абсыпаць цукровым пяском. Захоўваць яго трэба ў сухім і прахладным месцы.

ЯК ЗАХАВАЦЬ СКУРАНЫ АБУТАК

Каб захаваць скураны абутак і прадоўжыць тэрмін яго носкі, карыстаюцца наступнымі спосабамі.

Сумесь лою (50 частак) і ільнянога масла (50 частак) падаграваюць на слабым агні, затым, зняўшы з агню, дадаюць шкіпінар (1 частку). Атрыманай маззю змазваюць роўнамерна сухі скураны абутак. Пасля высыхання швы змазваюць другі раз. Можна да сумесі ільнянога масла і сала дадаць 5 частак воску і 5 частак драўнянай смалы. Гэтай сумессю змазваюць у злёжку падагрэтым выглядзе.

Сумесь парафіну (3 часткі) і ільнянога масла (1 частка) падаграюць на слабым агні і затым змазваюць скуру. Пасля змазвання скуру праціраюць сухой шарсцянай анучкай.

Да ведама нашых падпісчыкаў

Дарагія таварышы! Своечасова афармляйце падпіску на часопіс

„РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА“

Раім улічыць, што прыём падпіскі на 1956 год будзе праводзіцца ў сціслыя тэрміны. Ад індывідуальных падпісчыкаў — да 1 снежня.

Пасля заканчэння вызначаных тэрмінаў падпіска будзе прымацца толькі з наступных месяцаў пры наяўнасці свабоднага тыражу.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА НА ЧАСОПІС з штомесечным дадаткам:

на год 21 руб. 60 кап.

на 6 месяцаў 10 р. 80 к.

на 3 месяцы 5 р. 40 к.

Падпіска прымаецца ва ўсіх канторах, аддзяленнях і агенцтвах сувязі, аддзелах „Саюздруку“, на пунктах прыёму падпіскі, грамадскімі распаўсюджвальнікамі друку, паштальёнамі.

На першай старонцы вонкадкі: Ніна Рафаенкава — алмазчыца шклозавода «Нёман»; выконвае норму на 200%.
Фото Г. Ткачэнка

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 05189

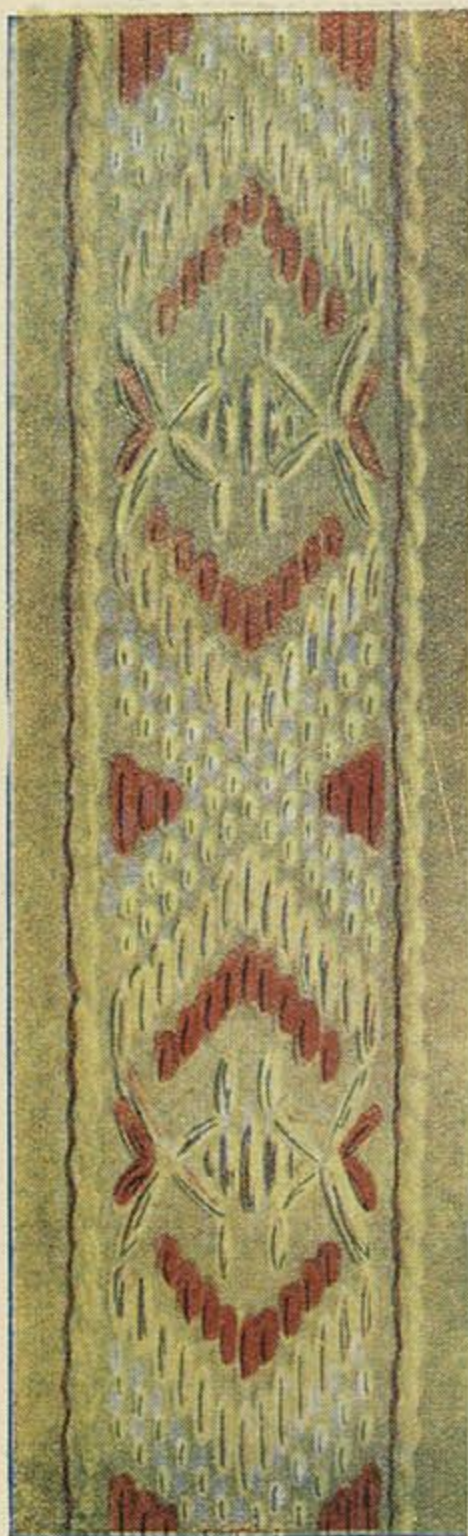
Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 5/XI-55 г. Адрас рэдакцыі: Мінск, Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03

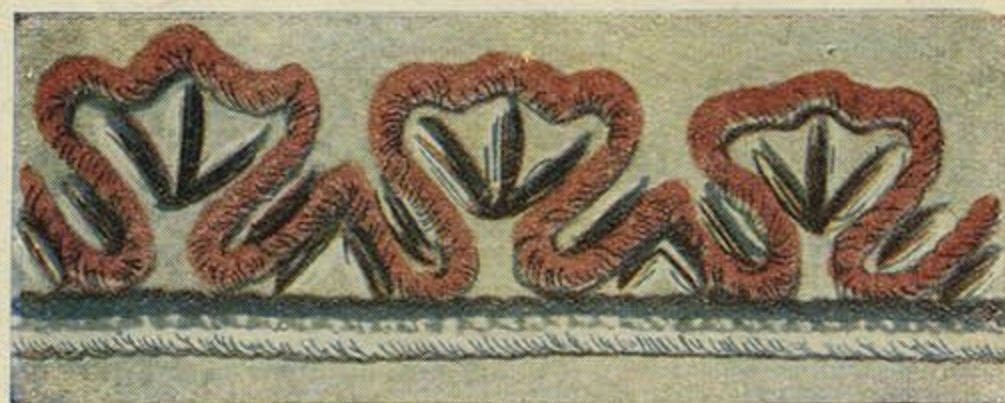
Друкарня імя Сталіна, Мінск. Цана 1 руб. 80 кап. Дадатак — выкрайка. Друк. арк. 4. Тыраж 100 000 экз. Заказ № 681.

Матыў вышыўкі на жаночую сукенку. Выкананне: прымацаванне шнурочка па малюнку з дадаваннем вузельчыкаў і сцяжкоў залатой ніткай. Работа ручная.

Вышыўка на жаночую сукенку. Выкананне: рэдкая гладзь, поўкрыж і сцябельчаты шоў. Работа ручная па канве.

Вышыўка на дзіцячае паліто. Выкананне: сцябельчаты шоў і поўкрыж. Работа ручная.

Упрыгожанне на жаночую сукенку. Выкананне: нашыўка фабрычнай шарсцянай цясмы з дадаваннем перацяжак і крыжыкаў шэрсцю. Работа ручная.

Вышыўка на жаночую сукенку. Выкананне: крыжык, поўкрыж і шоў «уперад іголку». Работа ручная.

